Tuusula

Sosiaali- ja terveystoimiala
Vanhus- ja vammaispalvelut

IKÄIHMISTEN PERHEHOIDON TOIMINTAOHJE

Sosiaali- ja terveyslautakunta 15.6.2017, § 56

Sisällysluettelo

1 PERHEHOITO 4
1.1 Toimeksiantosuhteinen perhehoito 4
1.2 Ammatillinen perhehoito 4
1.3 Perhehoidon lainsäädäntö ja muu sääntely 5
1.4 Ikäihmisten perhehoidon tarkoitus ja tavoite 5
1.5 Perhehoidettavan asema 6
1.6 Perhehoitomuodot 6
1.6.1 Pitkäaikainen perhehoito 6
1.6.2 Lyhytaikainen perhehoito 7
1.6.3 Osavuorokautinen perhehoito 7
1.7 Perhehoidon organisointi 7
1.8 Omaishoidon ja perhehoidon välinen ero 8
2 PERHEHOITAJAN JA PERHEKODIN HYVÄKSYMISEN EDELLYTYKSET 8
2.1 Perhehoitaja 8
2.1.1 Kuka voi ryhtyä perhehoitajaksi 8
2.1.2 Ikäihmisen perhehoitajalta edellytettävät valmiudet 9
2.1.3 Ehdottomat esteet perhehoitajaksi ryhtymiselle 10
2.1.4 Ennakkovalmennus 10
2.2 Perhekoti 11
2.2.1 Hoidettavien määrä ikäihmisten perhehoidossa 12
3 IKÄIHMISTEN PERHEHOIDON TOIMINTAMALLI 13
3.1 Palveluun pääsyn kriteerit 13
3.2 Perhehoidossa eläminen 14
3.2.1 Hoitotarvikkeet 15
3.2.2 Lääkehoito 15
3.2.3 Ravitsemus ja liikunta 15
3.2.4 Kuljetuspalvelut ja perhehoidossa olevan henkilön kuljettaminen 15
4 IKÄIHMISEN PERHEHOITOA MÄÄRITTÄVÄT SUUNNITELMAT JA SOPIMUKSET 15
4.1 Ikäihmisen hoito- ja palvelusuunnitelma 15
4.2 Toimeksiantosopimus 16
4.2.1 Toimeksiantosopimuksen sisältö 16
4.2.2 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen, purkaminen ja päättyminen 17
5 PERHEHOIDON ASIAKASMAKSUT 17
5.1. Pitkäaikaisen perhehoidon asiakasmaksu 17
5.1.1. Hoitajan kotona tapahtuva perhehoito 17
5.1.2. Hoidettavan kotona tapahtuva perhehoito 18
5.1.3 Asiakasmaksun tarkistaminen ja alentaminen 18

5.1.4 Poissaolojen ja muiden palveluiden vaikutus asiakasmaksuihin 18
5.2 Lyhytaikainen, osavuorokautinen ja tuntiperusteinen perhehoito 19
6 IKÄIHMISEN PERHEHOIDON PALKKIOT JA KORVAUKSET 19
6.1 Hoitopalkkio 19
6.1.1 Hoitopalkkioluokat 20
6.2 Kulukorvaus 24
6.3 Käynnistämiskorvaus 25
6.4 Oman auton käyttö ja matkakorvaukset 25
6.5 Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset perhehoidon keskeytyksen ajalta 26
6.5.1 Perhehoitajan sairastuminen 26
6.5.2 Perhehoitajasta riippumaton syy 26
6.6 Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset perhehoidon päättyessä 27
6.7 Perhehoitajan osallistuminen tukitoimiin 27
6.8 Perhehoitajan verotus 27
7 PERHEHOITAJAN SIJAISJÄRJESTELYT 28
7.1 Perhehoitajan vapaapäivät ja niiden kertyminen 28
7.2 Sijaishoito ja perhehoitajalle maksettavat palkkiot ja kulukorvaukset lakisääteisen vapaan ajalta 28
7.3 Perhehoitajan oikeus omiin henkilökohtaisiin vapaisiin 29
7.4 Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset 30
8 PERHEHOITAJAN ELÄKETURVA JA VAKUUTUKSET 30
9 PERHEHOIDON TURVALLISUUS JA VALVONTA 31
9.1 Perhehoidon turvallisuus 31
9.2 Perhehoidon ohjaus- ja valvontakäynnit 31
10 PERHEHOITAJAN TUKI JA YHTEISTYÖ 32
11 SALASSAPITO JA VAITIOLOVELVOLLISUUS 33
12 ASIAKIRJOJEN SÄILYTTÄMINEN 33
13 HOIDETTAVAN VARAT 34
14 ASIAKKAAN KUOLEMA PERHEHOITOKODISSA 34
15 ASIAKKAAN VALITUS- JA VAIKUTUSMAHDOLLISUUDET 34
16 TOIMINTAOHJEEN VOIMAANTULO 35

IKÄIHMISTEN PERHEHOIDON TOIMINTAOHJEEN SOVELTAMISALA

Tämä toimintaohje koskee ikäihmisten toimeksiantoantosuhteisen perhehoidon toimintaa ja perustuu perhehoitoa koskeviin lakeihin. Toimintaohje on hallinnollinen päätös ikäihmisten toimeksiantosuhteisen perhehoidon toteuttamiseksi.

1 PERHEHOITO

Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Kunta tai kuntayhtymä tekee toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa tai sopimuksen perhehoidon järjestämisestä yksityisen perhehoidon tuottajan kanssa (Perhehoitolaki 3 §). Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalisia suhteitaan (Perhehoitolaki 1 § 2 mom.). Perhehoitolain tarkoituksena on turvata hoidettavalle perheenomainen ja hoidettavan tarpeiden mukainen hoito. Perhehoitoon sijoitettu henkilö saa tarpeittensa mukaisen hoidon ja huolenpidon perheenjäsenenä.

1.1 Toimeksiantosuhteinen perhehoito

Toimeksiantosuhteisessa perhehoidossa toimeksiantaja eli kunta tai kuntayhtymä on vastuussa perhehoidosta ja sen järjestämisestä. Kunnan tai kuntayhtymän hyväksymä perhehoitaja ja kunta tai kuntayhtymä tekee toimeksiantosopimuksen jokaisen perhehoidettavan henkilön osalta erikseen. Perhehoito voi olla pitkä- tai lyhytaikaista tai osavuorokautista. Toimeksiantosuhteinen perhehoito ei ole yritystoimintaa.

1.2 Ammatillinen perhehoito

Ammatillinen perhehoito on perhehoitoa, jota annetaan yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 7 §:ssä tarkoitetun luvan perusteella ammatillisessa perhekodissa (Perhehoitolaki 4 §). Yksityisten sosiaalipalvelujen tuottajan, joka jatkuvasti tuottaa ympärivuorokautisia sosiaalipalveluja, on saatava lupaviranomaiselta lupa palvelujen tuottamiseen ennen toiminnan aloittamista ja olennaista muuttamista. Lupa kattaa kaikki palvelujen tuottajan toimintayksiköt, joissa tuotetaan ympärivuorokautisia sosiaalipalveluja (Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 7 §).

Ammatillinen perhehoito on yksityinen palveluntuottajan toimintaa (yritystoimintaa) eikä perustu toimeksiantosuhteiseen perhehoidon toimintaan. Yksityinen palveluntuottaja ei voi tehdä perhehoitolain 10 §:n tarkoittamaa toimeksiantosopimusta perhehoitajan kanssa, vaan se on aina tehtävä kunnan tai kuntayhtymän ja perhehoitajan välillä. Tämä toimintaohje ei koske edellä kuvattua ammatillista perhehoitoa.

1.3 Perhehoidon lainsäädäntö ja muu sääntely

Perhehoitoon liittyviä ja perhehoitoa määrittäviä säädöksiä ovat:

- Perhehoitolaki (263/2015)
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) sekä voimassaolevin osin (710/1982) ja – asetus (607/1983)
- Kunnallinen eläkelaki (549/2003)
- Työtapaturma ja ammattitautilaki (459/2015)
- Hallintolaki (434/2003)
- Hallintolain käyttölaki (586/1996)
- Laki omaishoidon tuesta (937/2005)
- Tietosuojalaki (516/2004)
- Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999)
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012)
- Laki (734/92) ja asetus (912/92) sosiaali- ja terveyshuollon asiakasmaksuista
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä (159/2007)
- Henkilötietolaki (523/1999)
- Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011)
- Sairausvakuutuslaki (1224/2001)
- Kotikuntalaki (201/1994)
- Pelastuslaki (79/2011)
- THL:n opas 2016:14, Turvallinen lääkehoito – opas lääkehoitosuunnitelmien tekemiseen sosiaali- ja terveydenhuollossa
- STM:n opas 2005:32 Turvallinen lääkehoito
- STM:n julkaisuja 2013:11 Laatusuositus hyvän ikääntymisen ja palvelujen parantamiseksi
- Valtion ravitsemusneuvottelukunta 2010: Ravitsemussuositukset ikääntyneille
- Valvira: Valvontaohjelmat

1.4 Ikäihmisten perhehoidon tarkoitus ja tavoite

Vanhuspalvelulain tavoitteena on muun muassa varmistaa, että iäkkäät ihmiset saavat yksilöllistä tarpeittensa mukaista hoitoa ja huolenpitoa. Kotiin annettavat palvelut ovat ensisijaisia. Kunta voi vastata iäkkään henkilön palveluntarpeeseen pitkäaikaisella laitoshoidolla vain, jos siihen on lääketieteelliset perusteet tai asiakasturvallisuuteen tai potilasturvallisuuteen liittyvät perusteet (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 14 a §).

Perhehoito toteutetaan perhehoitajan tai hoidettavan kotona, yksityiskodissa. Perhehoidossa olevalla henkilöllä on muihin perhekodin jäseniin nähden tasavertainen asema. Perhehoito tarjoaa kiinteän lähiyhteisön, pysyvät ihmissuhteet, jokapäiväisiä kodin askareita, yksilöllistä hoitoa ja turvallisuutta. Se voi olla jatkuvaa, tilapäistä tai osavuorokautista. Perhehoito on yksi vaihtoehto ikäihmisten hoidon ja asumisen järjestämiseksi. Ikäihmisten hoidon keskeinen perusarvo on ihmisarvon kunnioittaminen, oikeus arvokkaaseen vanhuuteen ja hyvään kohteluun ikäihmisten palveluiden laatusuosituksen mukaisesti (STM 2013).

Iäkkään henkilön on voitava ylläpitää sosiaalista vuorovaikutusta sekä osallistua mielekkääseen, hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä edistävään ja ylläpitävään toimintaan. Sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämiseen kuuluu mahdollisuus päästä seurustelemaan muiden ihmisten kanssa sekä pitää yhteyttä omaisiin ja ystäviin. Toisaalta hänellä tulisi myös olla mahdollisuus vetäytyä omiin oloihinsa niin halutessaan. Sosiaalista vuorovaikutusta ylläpitää ja hyvinvointia edistää muun muassa se, että iäkkäällä henkilöllä on mahdollisuus oman vakaumuksensa mukaiseen hengelliseen toimintaan osallistumiseen. Ulkoilulla ja liikunnalla on tunnetusti sekä henkistä että fyysistä hyvinvointia edistävä vaikutus. Niihin iäkkäällä henkilöllä tulisi myös olla mahdollisuus. (Vanhuspalvelulaki 14 §.)

Perhehoidon lähtökohtia ovat itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, voimavaralähtöinen toiminta, oikeudenmukaisuuden toteuttaminen, osallisuuden tukeminen, yksilöllisten tarpeiden ja toiveiden huomioiminen ja niihin vastaaminen, turvallisuuden huomioiminen sekä vastuullisuus. Perhehoidon vahvuuksia ovat muun muassa pysyvät ihmissuhteet, jatkuvuus ja koti elinympäristönä. Perhehoidossa on mahdollista antaa yksilöllistä hoivaa ja huolenpitoa: ryhmäkoko on pieni ja hoitaja pysyy samana. Mahdollisuus osallistua perheen arkeen omien voimavarojen ja halun mukaan tukee toimintakykyä ja luo ikäihmiselle elämänlaatua. Perheessä eläminen antaa usein ikäihmiselle virikkeitä. Perhehoito antaa hyvät mahdollisuudet käyttää yhteisöllisyyttä sekä yhdessä tekemistä ja kokemista hoivan ja huolenpidon perustana.

1.5 Perhehoidettavan asema

Perhehoito perustuu aina ikäihmisen tai hänen laillisen edustajansa kuulemiseen ja hoito- ja palvelusuunnitelmaan. Perhehoidon järjestämisen lähtökohtana ovat ikäihmisen tarpeet. Suunnitteluvaiheessa ikäihmiselle, hänen omaisilleen ja perhehoitajalle järjestetään mahdollisuus tutustua toisiinsa. Hallinnollisen päätöksen perhehoitoon sijoittamisesta tekee kunta.

Vanhuspalvelulain 16 §:ssä säädetään asiakkaan palvelusuunnitelmasta. Lain 16 §:n 2 momentin mukaan iäkkään henkilön ja tarvittaessa hänen omaisensa, läheisensä tai hänelle määrätyn edunvalvojan kanssa on neuvoteltava vaihtoehdoista kokonaisuuden muodostamiseksi. Iäkkään henkilön näkemykset vaihtoehdoista on kirjattava suunnitelmaan.

Perhehoidossa olevan henkilön varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti hänelle itselleen, asioiden hoitajalle, omaiselle tai hänelle nimetylle edunvalvojalle. Perhehoitaja ei toimi edunvalvojana.

1.6 Perhehoitomuodot

Perhehoito voi olla pitkäaikaista, lyhytaikaista ja osavuorokautista perustuen yksilöllisiin hoito- ja palvelusuunnitelmiin.

1.6.1 Pitkäaikainen perhehoito

Pitkäaikainen perhehoito tarjoaa hoivan, huolenpidon ja asumisen heille, jotka eivät enää tukitoimien avulla selviydy omassa kodissaan tai ovat siellä turvattomia. Pitkäaikainen perhehoito takaa läsnäolon yöaikaan, mikä luo hoidettavalle turvallisuutta. Pitkäaikainen perhehoito voi olla jatkuvaa toistaiseksi voimassa olevaa perhehoitoa tai tilapäistä määräajan kestävää perhehoito. Pitkäaikainen perhehoito on kestoltaan yli 30 vuorokautta. Perhehoito sijoittuu hoitomuotona kotihoidon ja ympärivuorokautisen

hoidon välimaastoon tarjoten kodinomaisen, yksilöllisen hoidon ja hoivan perhehoitajan tai hoidettavan kodissa.

1.6.2 Lyhytaikainen perhehoito

Lyhytaikainen perhehoito voi olla lyhytaikaista määräaikaista tai säännöllistä tilapäishoitoa. Se voi olla äkilliseen tarpeeseen perustuvaa hoitoa tai intervallityyppistä tilapäishoitoa. Lyhytaikainen perhehoito voi olla esim. yksi vaihtoehto sairaalasta kotiutuvien jatkohoitopaikkana, intervallihoitona, omaishoitajien vapaiden järjestämiseksi, omaishoitajan sairastuessa sijaishoitopaikkana.

Lyhytaikainen perhehoito on kestoltaan yli 10 tuntia päiväsaikaan tai yli 12 tuntia yöaikaan ja enintään 30 vuorokautta yhtäjaksoisesti. Jos lyhytaikainen perhehoito jatkuu vastoin suunnitelmaa yli 30 vuorokautta, muuttuu hoito jatkuvaksi tai tilapäiseksi pitkäaikaiseksi, josta tehdään uusi sopimus.

1.6.3 Osavuorokautinen perhehoito

Osavuorokautinen perhehoito on osan vuorokaudesta kestävää päivä- tai yöhoitoa. Sitä voidaan toteuttaa lyhytaikaisena tai pitkäaikaisena hoitona. Jatkuva jaksottainen osavuorokautinen perhehoito voi olla joko lyhytaikaista tai pitkäaikaista osavuorokatista perhehoitoa. Lyhytaikainen osavuorokautinen perhehoito on kestoltaan enintään 10 tuntia päiväsaikaan tai enintään 12 tuntia yöaikaan vuorokaudessa ja enintään 14 kertaa kuukaudessa. Pitkäaikainen osavuorokautinen perhehoito on enintään 10 tuntia päiväsaikaan tai enintään 12 tuntia yöaikaan vuorokaudessa ja yli 14 kertaa kuukaudessa.
Osavuorokautisen hoidon tulee sisältää valtakunnallisen ikäihmisten ravintosuosituksen mukaisen ateriarytmin mukaiset ateriat.
Osavuorokautinen perhehoito voi olla myös tuntiperusteita, jos perhehoito on kestoltaan enintään 3 tuntia kerta.
Jos osavuorokautinen perhehoito jatkuu vastoin suunnitelmaa yli 10 tuntia päiväsaikaan tai yli 12 tuntia yöaikaan, muuttuu hoito tilapäiseksi lyhytaikaiseksi perhehoidoksi, josta tehdään uusi sopimus.

1.7 Perhehoidon organisointi

Kunnan viranhaltija päättää kunnan määräysten ja sovitun työnjaon mukaisesti perhehoitajien ja perhehoitokotien hyväksymisestä, toimeksiantosopimuksista, maksettavista hoitopalkkioista, kulukorvauksista ja käynnistämiskorvauksista sekä perhehoidon myöntämisestä ja sijaishoidon järjestämisestä asiakkaalle. Kunta maksaa perhehoitajalle sovitut hoitopalkkiot, kulukorvaukset ja käynnistämiskorvauksen.

Kunta vastaa perhehoitajien rekrytoinnista, ennakkovalmennuksesta, koulutuksesta, välityksestä, työnohjauksesta, sijoituksen aikaisesta tuesta ja vapaiden järjestämisestä. Perhehoitolain 15 §:n mukaan perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi perhehoitajalle on nimettävä jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä. Perhehoitajalle on järjestettävä riittävä mahdollisuus saada tukea ja tavata vastuutyöntekijää.

Vastuutyöntekijä vastaa sijoitetun ikäihmisen palvelukokonaisuudesta. Perhehoidon vastuutyöntekijä järjestää ikäihmisen hoidon perhehoitajan vapaiden ajaksi. Perhehoidon vastuutyöntekijä myös tekee ja ylläpitää perhehoitoon sijoitetun kuntouttavan hoito- ja palvelusuunnitelman yhteistyössä asiakkaan,

omaisten ja perhehoitajan kanssa. Vastuutyöntekijä järjestää perhehoitajalle tarvittavan tuen (vapaiden järjestely, täydennyskoulutus, yhteydenpito perhehoitajaan, työnohjaus jne.). Vastuutyöntekijä tapaa perhehoitajaa tarpeen mukaan.

1.8 Omaishoidon ja perhehoidon välinen ero

Omaishoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä hoidettavan kotona omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Mikäli henkilön hoito tapahtuu hoidettavan kotona ja hoitajana toimii oma lapsi, vanhempi, isovanhempi, avo- tai aviopuoliso, hoito on omaishoitoa. Jos em. hoitaa ikäihmistä omassa kodissaan ja hoidettava on ennen perhehoitoon siirtymistä tosiasiallisesti asunut toisessa osoitteessa kuin hoitaja, on kyseessä perhehoito.

2 PERHEHOITAJAN JA PERHEKODIN HYVÄKSYMISEN EDELLYTYKSET

2.1 Perhehoitaja

Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa. Ennen perhehoitolain 10 §:ssä tarkoitetun toimeksiantosopimuksen tekemistä perhehoitajaksi aikovan henkilön on suoritettava tehtävän edellyttämä ennakkovalmennus. Erityisistä syistä ennakkovalmennus voidaan suorittaa vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta (Perhehoitolaki 6 § 1-2 mom.). Toimeksiantosopimuksen tehnyt henkilö ei ole työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan tai kuntayhtymään (Perhehoitolaki 10 § 3 mom.).

Perhehoitajaksi aikovalta kysytään hakemuksessa muun muassa perhesuhteita, asumista, terveydentilaa, päihteiden käyttöä ja motivaatiota perhehoitajaksi. Hakijan soveltuvuudesta perhehoitajaksi tehdään lausunto ennen ennakkovalmennukseen hyväksymistä sisältäen muun muassa kotikäynnin perheeseen. Perhehoito on koko perheen asia ja perhekodiksi ryhtyminen vaatii kaikkien perheenjäsenten hyväksymisen. Myös perhehoitajaa sijaistavan tilapäisen perhehoitajan tai kiertävien perhehoitajan tulee käydä kunnan järjestämä ennakkovalmennus ja häntä koskevat samat eläkelait ja tapaturmavakuutuslait kuin muutakin perhehoitajaa.

2.1.1 Kuka voi ryhtyä perhehoitajaksi

1) Perhehoitaja on vastuullinen aikuinen, joka sitoutuu tehtäväänsä.
2) Henkilö on saanut ennakkovalmennuksen ja hänellä on hyväksyvä arvio tehtävän edellyttämistä valmiuksista.
3) Perhehoitojana voi toimia parisuhteessa elävä tai yksinasuva
4) Ennen ennakkovalmennuksen alkamista perhehoitajaksi hakeva pyytää kotikunnan lausunnon soveltuvuudestaan perhehoitajaksi.
5) Perhehoitajan terveydentila on hyvä. Perhehoitajaksi aikovalta pyydetään lääkärintodistus (T-todistus) ennen ennakkovalmennuksen alkamista.

6) Perheenjäsenten ihmissuhteet ovat kunnossa ja perheen talous on vakaa. Asia selvitetään ennakkovalmennuksen aikana.
7) Perhehoitaja on yhteistyökykyinen. Yhteistyötahoja ovat ikäihmisen omaiset ja läheiset sekä kunnan työntekijät.
8) Perheen kaikki jäsenet hyväksyvät perhehoidon ja perhehoidossa olevalla ikäihmisellä on perheessä tasavertainen asema muiden perheenjäsenten kanssa.

2.1.2 Ikäihmisen perhehoitajalta edellytettävät valmiudet

1) Pitää huolta ikäihmisen hyvinvoinnista (hoivata)
   - Perustaa toimintansa ikäihmisen hyvän hoidon arvoihin ja eettisiin periaatteisiin
   - Tarjoaa ikäihmiselle hoivaa ja huolenpitoa, mikä tukee hänen terveyttään sekä fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia
   - Tarjoaa ikäihmiselle hyvän perushoidon
   - Tietää ikäihmisten yleisimmät sairaudet ja ymmärtää lääkehoidosta huolehtimisen merkityksen
   - Tarjoaa ikäihmiselle turvallisen ja viihtyisän elinympäristön
   - Tekee huomioita ikäihmisen terveydentilasta sekä tunnistaa tilanteita, jotka edellyttävät ammattihenkilön tekemää arviointia tai hoitoa

2) Auttaa ja tukea ikäihmistä hänen omien voimavarojensa hyödyntämisessä ja toimintakyvyn ylläpitämisessä
   - Ymmärtää ikäihmisen elämänhistorian tuntemisen merkityksen
   - Ymmärtää ja hyväksyy ikääntymisen mukanaan tuomat muutokset
   - Ymmärtää ikäihmisen fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen ja henkisen voimavarojen hyödyntämisen merkityksen ja kartoittaa ne yhteistyössä ikäihmisen, hänen läheisten ja muiden tahojen kanssa
   - Osaa huomioida ikäihmisen yksilölliset tarpeet ja toiveet
   - Mahdollistaa ikäihmisen osallistumisen arjen toimiin ja antaa tukea ja ohjausta tarvittaessa
   - Osaa kuunnella ikäihmistä ja olla vuorovaikutuksessa hänen kanssaan
   - Edistää ikäihmisen itsemääräämisoikeutta turvallisuutta vaarantamatta

3) Mahdollistaa ja tukee ikäihmistä ja hänen läheistensä yhteydenpitoa
   - Ymmärtää ikäihmisen perhe- ja ystävyyssuhteiden merkityksen
   - Mahdollistaa läheisten vierailut ja muun yhteydenpidon ikäihmiseen
   - Tukee ikäihmisen ihmissuhteiden ylläpitoa ja käytännön yhteydenpitoa hänen läheisiinsä

4) Tekee yhteistyötä ikääntyvien asioissa
   - Tietoa, taitoa ja halua tehdä yhteistyötä muiden ikäihmisen asioita hoitavien tahojen kanssa
   - Tietää ja ymmärtää erilaisten palvelujen ja hoitoa koskevien suunnitelmien merkityksen
   - Tietää perhehoitajan tehtävät, oikeudet ja vastuut pitkä- ja lyhytkestoisessa perhehoidossa
   - Ymmärtää salassapitovelvollisuuden merkityksen ja edellytykset toimia sen mukaisesti
   - Tunnistaa omat voimavaransa ja valmius ottaa vastaan tukea ja ohjausta tarvittaessa

5) On valmis sitoutumaan perhehoitajan tehtävään
   - Ymmärtää pysyvyyden ja jatkuvuuden merkityksen ikäihmisen elämässä
   - Ymmärtää, mitä pitkäaikaiseen perhehoitoon sitoutuminen merkitsee

- Kyky arvioida perhehoidon jatkumisen tarkoituksenmukaisuus ikäihmisen kannalta
- Taitoa tukea ikäihmistä perhehoidon päättyessä
- Ymmärtää ja hyväksyy perhehoidon valvonnan merkityksen
- Mahdollistaa ikäihmisen osallistumisen arjen toimiin ja antaa tukea ja ohjausta tarvittaessa
- Osaa kuunnella ikäihmistä ja olla vuorovaikutuksessa hänen kanssaan
- Edistää ikäihmisen itsemääräämisoikeutta turvallisuutta vaarantamatta

2.1.3 Ehdottomat esteet perhehoitajaksi ryhtymiselle

Perhehoitajaksi ei voi ryhtyä henkilö, jolla esim.

- perheessä käytetään fyysisiä rajoitusmenetelmiä, jotka eivät ole asukkaan edun mukaisia
- on omassa perheessä käynnissä aktiivinen lastensuojelun asiakkuus biologisten lasten kanssa
- on fyysinen pitkäaikaissairaus, jonka ennustetaan aiheuttavan toimintakyvyn laskua, joka haittaa merkittävästi perhehoitajana toimimista
- on mielenterveyden häiriöitä tai sairauksia
- on päihdeongelma
- on taloudellisia vaikeuksia
- puoliso tai joku muu perheenjäsen vastustaa ennakkovalmennukseen tuloa tai sijoitusta
- on perheen elämään ja arkeen erittäin voimakkaasti vaikuttava elämänkatsomus
- on hylkäävä arvio ennakkovalmennuksesta

Pitkäaikainen perhehoito edellyttää perhehoitajan kotona olemista, jolloin hän ei voi käydä kodin ulkopuolella työssä.

2.1.4 Ennakkovalmennus

Ennen 10 §:ssä tarkoitetun toimeksiantosopimuksen tekemistä perhehoitajaksi aikovan henkilön on suoritettava tehtävän edellyttämä ennakkovalmennus. Erityisistä syistä ennakkovalmennus voidaan suorittaa vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta (Perhehoitolaki 6 § 2 mom.). Ikäihmisten perhehoitajaksi aikovan tulee käydä Ikäihmisten perhehoidon ennakkovalmennus. Erityisistä syistä ennakkovalmennus voidaan suorittaa vuoden kuluttua sijoituksen alkamisesta, esimerkiksi sukulaissuhde tai muu läheinen suhde perhehoitoon siirtyvään asiakkaaseen. Lähtökohtaisesti ennakkovalmennus tulee kuitenkin suorittaa ennen kuin tehdään perhehoitoa koskeva toimeksiantosopimus. Valmennuksen keskeisenä tehtävänä on selvittää perhehoitajaksi aikovan soveltuvuus tehtävään. On suotavaa, että perheen molemmat puolisot osallistuvat valmennukseen. Kunta vastaa perhehoitolain 15 §:n mukaisesta ennakkovalmennuksen järjestämisestä. Valmennus auttaa tekemään tietoisen päätöksen perhehoitajaksi ryhtymisestä ja antaa valmiuksia ryhtyä perhehoitajaksi.

Ennakkovalmennusta järjestettäessä tulee ottaa huomioon ikäihmisten erityistarpeet ja hoitajan osaaminen. Laadukkaan perhevalmennuksen tunnusmerkkejä ovat valmennuksen prosessinomaisuus sekä riittävä kesto ja määrä. Ennakkovalmennuksen tulee sisältää valmennuksen jälkeinen arviointimenetelmä sekä kirjallinen arviointi perhehoitajan valmiuksista ja edellytyksistä toimia tehtävässä. Valmennuksen tulee sisältää perhehoitajan asemaa, velvollisuuksia ja lainsäädäntöä koskeva osuus. Valmennuksessa selvitetään myös paloturvallisuusvaatimukset ja kodin paloturvallisuusasiat.

Ikäihmisten perhehoitajan valmennuksen tavoitteena on:

- ✓ Taata jokaiselle ikäihmiselle tasavertainen mahdollisuus päästä hyvin valmentautuneeseen perheeseen.
- ✓ Antaa ikäihmisten perhehoitajuutta harkitseville mahdollisuus saada ennalta riittävästi tietoa tehtävästä, jotta he voivat tehdä tietoon perustuvan päätöksen perhehoitajaksi ryhtymisestä.
- ✓ Taata ikäihmiselle hyvä hoito ja huolenpito niin, että perhehoitajalla on riittävästi tietoja ja taitoja vastata ikäihmisen yksilöllisiin tarpeisiin ja tehdä yhteistyötä ikäihmistä koskevissa asioissa muiden ihmisten kanssa.

Ennakkovalmennus antaa perhehoitajaksi aikovalle tarvittavat tiedot ja mahdollisuuden perehtyä ennakolta vanhusten perhehoitajan tehtävään. Valmennus on prosessi, joka koostuu ryhmätapaamisista ja kotitehtävistä. Valmennus auttaa tekemään päätöksen perhehoitajaksi ryhtymisestä. Valmennukseen sisältyy kotikäynti, jossa myös mahdollisten muiden perheenjäsenten valmius selvitetään. Arviointia henkilön valmiuksista perhehoitajan tehtävään tekevät henkilö itse, kouluttaja ja kunnan työntekijät. Valmennus päättyy kirjalliseen yhteisen arvioinnin loppuraporttiin.

Valmennetut ja hyväksytyt perheet kootaan kunnan perhehoitajarekisteriin. Tavoitteena on, että kunnan rekrytoimat perheet sitoutuvat ensisijaisesti toimimaan kunnan kanssa toimeksiantosuhteissa. Jo ole-massa olevat toimeksiannot voivat kuitenkin jatkua.

Ennakkovalmennus ei sido kuntaa asiakkuuksien järjestämiseen, vaan perhehoidon asiakkuus perustuu asiakkaan palvelutarpeen arvioinnin perusteella valittuun palvelumuotoon. Mikäli perhehoitaja siirtyy perhehoitoyksikön ulkopuolisten kuntien kanssa toimeksiantosuhteeseen, tulee perheen välittömästi ilmoittaa asiasta kuntaan.

Mikäli perhehoitaja on käynyt perhehoidon valmennuksen alueen ulkopuolella, niin kunnan perhehoidosta vastaava arvio henkilön ja kodin soveltuvuuden sekä ottaa vastaan todistuksen käydystä valmennuksesta. Mikäli perhehoitaja on käynyt jonkin muun perhehoidon valmennuksen kuin ikäihmisten perhehoidon valmennuksen, tulee ikäihmisten perhehoidon ennakkovalmennus suorittaa soveltuvin osin ja varmistaa, että ikäihmisten perhehoitajaksi hyväksyttävällä perhehoitajalla on riittävä tietotaito ikäihmisten erityiskysymyksiin.

2.2 Perhekoti

Perhehoitolain 3 §:n mukaan perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Kunta tai kuntayhtymä tekee toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa tai sopimuksen perhehoidon järjestämisestä yksityisen perhehoidon tuottajan kanssa. Toimeksiantosuhteeseen perustuvan perhehoitajan hyväksyy kunta ja se myös valvoo perhehoitajien toimintaa.

Perhehoitolain 5 §:n mukaan perhekodin pitää olla terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Perhekodin sopivuutta harkittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin, perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata perhehoitoon sijoitettavan tarpeisiin hänen etunsa mukaisesti. Lisäksi on selvitettävä, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan ja voiko perhehoitoon sijoitettava henkilö saada perhekodin muihin jäseniin nähden tasavertaisen aseman. Perhekodin tulee myös rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan olla siellä annettavalle hoidolle sopiva.

Kodin soveltuvuus perhekodiksi selvitetään kotikäynnillä ja muiden mahdollisten perheenjäsenten valmius sitoutua tehtävään. Perhekodin sopivuutta harkitessa on perhehoitolain 5 §:n lisäksi kiinnitettävä erityistä huomiota perhehoitoa antavan henkilön ja perhehoitokodin yhteistyökykyyn asiakkaan omaisten, läheisten ja kunnan työntekijöiden kanssa.

Ikäihmisten perhehoitokodin ominaisuudet:

- Perhekoti on tarkoituksenmukainen, kodikas, viihtyisä ja siellä on myönteinen ilmapiiri
- Perhekodin sijainti on asiakkaan tarvitsemien palvelujen ja läheisten yhteydenpidon kannalta hyvä
- Perhekoti on turvallinen
- Perhekodin ympäristö on hoidettavalle sopiva; perhekotiin on mahdollisuus tarvittaessa järjestää esteetön ympäristö ja erityisvarustus
- Perhehoidossa olevalla on perhekodissa mahdollisuus yksityisyyteen
- Yhteisten tilojen lisäksi perhehoitoon tulevalle henkilölle on oltava oma tila, jota hänellä on halutessaan mahdollisuus kalustaa ja sisustaa
- Pitkäaikaiseen perhehoitoon tulevalla henkilöllä tulee olla mieluiten oma huone
- Perhehoidossa olevalla henkilöllä on mahdollisuus käyttää kaikkia kodin yhteisiä tiloja
- Perhehoidossa olevalla henkilöllä on perhekodissa tasa-arvoinen asema muiden perhekodin jäsenten kanssa
- Perhehoitokoti on yhteistyökykyinen erityisesti asiakkaan omaisten ja läheisten, kunnan kanssa.

2.2.1 Hoidettavien määrä ikäihmisten perhehoidossa

Perhekodissa saa samanaikaisesti hoitaa enintään neljää henkilöä mukaan luettuna hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt. (Perhehoitolaki 7 §.)

Hoidettavien henkilöiden määrä voi olla enintään kuusi, jos perhekodissa annettavasta hoidosta vastaa vähintään kaksi ennakkovalmennuksen käynyttä, perhekodissa asuvaa henkilöä, joista ainakin toisella on lisäksi tehtävään soveltuva koulutus ja riittävä kokemus hoito- tai kasvatustehtävistä. (Perhehoitolaki 7 §.)

Jos kyse on hoidon antamisesta sisaruksille tai saman perheen jäsenille, voi perhekodissa olla samanaikaisesti useampi henkilö kuin mitä perhehoitolain 7 ja 8 §:ssä säädetään. Lisäksi enimmäismäärästä voidaan poiketa erityisestä syystä. Tallaisena syynä pidetään lähinnä tilannetta, jossa perhehoidossa hoidetaan samanaikaisesti vain täysi-ikäisiä henkilöitä, joiden keskinäinen kanssakäyminen ja perhehoitosijoituksen laatu yhdessä toimintakyvyn ja hoidon tarpeen kanssa tekevät mahdolliseksi poikkeamisen enimmäismäärästä.

Hoidettavien määrä on suhteutettava perhehoitajien lukumäärään, hoidettavien tarvitsemaan hoitoon ja kasvatukseen sekä toiminnan luonteeseen. (Perhehoitolaki 9§)

Perhehoitajalla ei kuitenkaan ole oikeutta tiettyyn määrään hoidettavia, vaan hoidettavien määrästä päättää aina perhehoidon sijoituksen tekevä kunta. Sijoitusta tehtäessä tulee ottaa ensisijaisesti huomioon sijoitettavan henkilön etu.

3 IKÄIHMISTEN PERHEHOIDON TOIMINTAMALLI

Perhehoidon järjestäminen vaatii tiedottamista niin tuleville asiakkaille kuin mahdollisille perhehoitajillekin.

3.1 Palveluun pääsyn kriteerit

Perhehoito sopii ikäihmisille, jotka eivät tarvitse jatkuvasti ympärivuorokautisesti sitovaa hoitoa. SAS/moniammatillinen työryhmä arvioi asiakkaan soveltuvuuden perhehoitoon. Perhehoitoa tarjotaan asiakkaalle palvelumuotona silloin, kun se on asiakkaan kannalta perusteltua. Sijoittamisessa on otettava huomioon sijoitetta-van henkilön omat toivomukset, hänen omaistensa/läheistensä mielipiteet ja perhehoitajan arvio omista valmiuksistaan suhteessa ikäihmisen tarpeisiin. Liian huonokuntoista ikäihmistä ei tule sijoittaa perhehoitoon.

Perhehoito soveltuu erityisesti niille ikäihmisille, joilla omasta asunnosta muuton syynä ovat turvattomuus, raihnaisuus, lievät/keskivaikeat mielenterveydelliset ongelmat tai alkava/keskivaikea muistisairaus. Perhehoitoon tulevan ikäihmisen tulisi kuitenkin selvitä yöt ilman säännöllistä avun tarvetta. Fyysiseltä toimintakyvyltään ikäihmisen tulisi olla sellainen, että hänen avuntarpeeseensa on mahdollista vastata pääsääntöisesti yhden ihmisen avulla. Perhehoito voi tarjota hyvän vaihtoehdon esim. masentuneille ikäihmisille.

Kunta voi järjestää omaishoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon ajaksi tarvittavan sijaishoidon tekemällä 3 §:n 3 kohdassa säädetyt edellytykset täyttävän henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta. Sijaishoito voidaan järjestää edellä tarkoitetulla tavalla, jos omaishoitaja suostuu siihen. Lisäksi edellytyksenä on, että järjestely toteutetaan ottamalla huomioon hoidettavan henkilön mielipide ja että järjestely arvioidaan hoidettavan henkilön edun mukaiseksi. (Laki omaishoidon tuesta 4 a §.)

Perhehoidon järjestämisen lähtökohtana ovat vanhuksen tarpeet. Suunnitteluvaiheessa ikäihmiselle, hänen omaisilleen ja perhehoitajalle järjestetään mahdollisuus tutustua toisiinsa. Pitkäaikaista perhehoitoa suunniteltaessa asiakkaalle sovitaan tutustumisjakso perhekotiin, pääsääntöisesti tutustumisjakson pituus on kaksi viikkoa. Perhehoitajalle laaditaan jakson ajalle toimeksiantosopimus. Asiakas maksaa jaksosta lyhytaikaisen perhehoidon maksun. Mikäli asiakas jää toistaiseksi perhekotiin tehdään perhehoitajalle uusi toimeksiantosopimus ja asiakas saa päätöksen pitkäaikaisesta perhehoidosta. Hallinnollisen päätöksen perhehoitoon sijoittamisesta tekee kunta. Perhehoito perustuu aina ikäihmisen tai hänen laillisen edustajansa kuulemiseen sekä hoito- ja palvelusuunnitelmaan.

Perhehoidon palvelu kohdennetaan pääsääntöisesti paljon apua ja hoitoa tarvitseville asiakkaille, joiden toimintakyky on alentunut iän tai sairauden vuoksi niin merkittävästi, että asiakkaan toimintakyky on arvioidusti alentunut ja kotona asuminen ei ole enää turvallista tai tarkoituksenmukaista. Asiakkaan palvelutarpeen tulee täyttää vähintään säännöllisen tai tilapäisen kotihoidon asiakkaan palveluntarve.

Ikäihmisen on mahdollista saada perhehoitoa, kun:

- hän tarvitsee apua, valvontaa ja ohjausta useamman kerran päivässä päivittäisissä toiminnoissa ja/tai henkilökohtaiseen hoitoon liittyvissä asioissa jonkin toimintakyvyn osa-alueen alentumisen vuoksi tai
- hänen toimintakykynsä on mitattu ja todettu alentuneeksi tai
- hänellä on jokin muu selkeä todennettavissa oleva hoidon tarve (esim. muistisairaus tai mielenterveysongelma) tai
- hänellä on oikeus Kelan myöntämään eläkettä saavan hoitotukeen tai
- hän saa kotihoidon palveluja, mutta ne eivät riitä hänen arkensa sujuvuuden turvaamiseksi tai
- hän tarvitsee turvattomuuden tms. syyn vuoksi läsnäoloa yöaikaan, muttei varsinaisesti apua tai
- perhehoito on muiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kanssa riittävää ikäihmisen hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta tai
- sairaalahoidossa on arvioitu, että kotona selviytyminen on mahdollista perhehoitojakson jälkeen (määräaikainen kuntoutumisjakso perhekodissa) tai
- häntä hoitava omainen on vapaalla omaishoitajuudesta tai estynyt hoitamasta ikäihmistä.

Perhehoitoon soveltuvuutta on harkittava, mikäli ikäihminen

- tarvitsee jatkuvaa sairaalatasoista hoitoa tai
- valvoo öisin ja häiritsee muita tai
- tarvitsee säännöllisesti apua öiseen aikaan tai
- on aggressiivinen, eikä käyttäytymistä saada hallintaan niin, että perhehoitajan tai muiden perhekodissa asuvien henkilöiden turvallisuus voitaisiin turvata tai
- karkailee niin paljon, että valvonta on mahdotonta tai
- ei kykene liikkumaan itsenäisesti tai siirtymään itsenäisesti esim. pyörätuoliin tai
- kuntoutuu niin, että perhehoidon tarve poistuu.

3.2 Perhehoidossa eläminen

Perhehoidossa huolehditaan ikäihmisen hoivasta ja huolenpidosta. Hoito sisältää vähintään seuraavat terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävät ja edistävät toiminnot:

- **Henkilökohtainen arjen apu** sisältää mm. pukemisen, peseytymisen, ravinnon, puhtauden, vaatehuollon, terveydentilan seurannan, tarpeellisen avustamisen ja ulkoilun
- **Toimintakykyä ylläpitävät ja edistävät toiminnot** sisältää turvallisuuden, harrastuksista ja virkistysmahdollisuuksista huolehtimisen sekä kunnon mukaisten muiden aktiviteettien järjestämisen esim. arkiaskareet
- **Sosiaalisten suhteiden ylläpito** sisältää yhteydenpidon omaisiin, ystäviin ja tuttaviin

Edellä mainitut asiat määritellään kunkin asiakkaan kohdalla yksilöllisesti päivittäistä hoitoa ja palvelua ohjaavassa hoito- ja palvelusuunnitelmassa.

3.2.1 Hoitotarvikkeet

Perhehoidon asiakas on oikeutettu saamaan hoitotarvikejakelun tarvikkeita kunnan hoitotarvikejakelun ohjeen mukaisesti myöntämiskriteereiden täyttyessä.

3.2.2 Lääkehoito

Hoito- ja palvelusuunnitelman laatimisen yhteydessä tulee sopia hoidettavan lääkehoidon toteuttamisesta. Pitkäaikaisessa perhehoidossa asiakkaan lääkkeenjako suositellaan järjestettäväksi kotihoidon, apteekin annosjakelun tai muun vastaavan tahon kanssa.

3.2.3 Ravitsemus ja liikunta

Asiakkaille tarjotaan päivittäinen ruokailu valtakunnallisen ikäihmisten ravintosuosituksen mukaisella ateriarytmillä, jolla hänelle turvataan riittävä nesteiden ja ravinnon saanti. Aterioiden tulee olla ikäihmisten makutottumuksia vastaavia ja maittavia. Erityisruokavalio järjestetään niitä tarvitsevalle asiakkaalle. Lounasateria kattaa 1/3 päivittäisestä energiansaannista eikä yöpaastoaika saa ylittää 11 tuntia. Perhehoitajan on myös hyvä perehtyä muun muassa Valtion ravitsemusneuvottelukunnan vuonna 2010 toimittamiin Ravitsemussuosituksiin ikääntyneille.

Päivittäinen liikunta on ikääntyneelle erittäin tärkeä. Liikunta ei estä vanhenemista, mutta sen avulla säilytetään ja parannetaan lihasvoimaa, tasapainoa, liikkuvuutta ja kävelykykyä. Hengitys- ja verenkiertoelimistö tarvitsevat säännöllistä liikuntaa pysyäkseen kunnossa. Liikkuminen vahvistaa myös mielen hyvinvointia ja muistia sekä tarjoaa mahdollisuuksia tavata muita ihmisiä. Riittävä päivittäinen liikunta tukee merkittävästi pitkäaikaissairauksien ehkäisyä, hoitoa ja kuntoutusta. Myös ennakkovalmennuksessa perehdytään ikäihmisten ravitsemukseen ja liikuntaan.

3.2.4 Kuljetuspalvelut ja perhehoidossa olevan henkilön kuljettaminen

Sosiaalihuoltolain tai vammaispalvelulain mukaisia kuljetuspalveluja perhehoitoon sijoitetun ikäihmisen on mahdollista saada kunnan ohjeiden ja päätösten mukaisesti. Hoito- ja palvelusuunnitelmaan kirjataan perhehoidossa olevan henkilön sekä hänen omaistensa kanssa sovitut perhehoitajan ja asukkaan yhteiset matkat esim. ostoksille tai virkistystilaisuuksiin.
Muut matkat esim. omaisten luona sekä lääkärin vastaanotolla tai poliklinikalla käynnit voidaan tehdä perhehoitajan omalla autolla, mikäli siitä on sovittu hoito- ja palvelusuunnitelmassa. Kunta ei vakuuta perhehoidossa olevaa henkilöä matka- tai tapaturmavakuutuksella matkalla sattuneiden tapaturmien varalta. Asiakas maksaa matkat itse ja voi saada lääkärin vastaanotolla tai poliklinikalla käyntimatkoista Kelan korvausta.

4 IKÄIHMISEN PERHEHOITOA MÄÄRITTÄVÄT SUUNNITELMAT JA SOPIMUKSET

4.1 Ikäihmisen hoito- ja palvelusuunnitelma

Ikäihmisen perhehoito perustuu asiakkaan yksilölliseen hoito- ja palvelusuunnitelmaan. Tämä tehdään yhteistyössä asiakkaan, asiakkaan vastuutyöntekijän, omaisten, perhehoitajan ja muiden tarvittavien

asiantuntijoiden kanssa. Hoito- ja palvelusuunnitelma laaditaan mielellään ennen perhehoidon aloittamista. Suunnitelmaa päivitetään tarpeen mukaan ja vähintään kerran vuodessa. Palvelujen ja tuen toteutumisesta hoidettavalle vastaavat kunta sekä perhehoitaja yhdessä sopimallaan tavalla.

Hoito- ja palvelusuunnitelman tulee tukea ikäihmisen palveluiden kokonaisuuden hallintaa, tavoitteellista kuntoutumista ja osallisuutta. Suunnitelmassa määritellään ikäihmisen palvelutarpeenarviointiin perustuen millainen, sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kokonaisuus tarvitaan hänen hyvinvointinsa, terveytensä, toimintakykynsä ja itsenäisen suoriutumisensa tukemiseksi sekä hänen hyvän hoitonsa turvaamiseksi.
Hoito- ja palvelusuunnitelmaan sisällytetään:

- suunniteltujen palveluiden laatu ja määrä
- tavoitteet, joihin palveluiden ja muiden tukitoimien avulla pyritään
- selkeät vastuut eri toimijoille, myös iäkkään henkilön oma ja läheistensä toiminta
- suunnitelma ennakoitujen riskien varalta
- kuinka suunnitelman toteutumista seurataan ja tarpeita arvioidaan uudelleen

Lyhytaikaisessa tai osa-aikaisessa perhehoidossa perhehoidon palvelut ovat osa asiakkaan palvelu- ja hoitosuunnitelmaa, esimerkiksi omaishoidon tuen asiakkaat.

4.2 Toimeksiantosopimus

Toimeksiantosopimus tehdään jokaisen perheeseen sijoitetun ikäihmisen osalta erikseen. Toimeksiantosopimus on asiakirja, jossa perhehoitaja ja sijoittajakunta sopivat hoitosuhteeseen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet. Toimeksiantosopimus tehdään ennen sijoittamista tai välittömästi sen alettua. Kunta vastaa perhehoitajan toimeksiantosopimusten laadinnasta sekä palkkioiden ja kulukorvausten maksamisesta. Pitkäaikaisen perhehoidon toimeksiantosopimuksen liitteeksi tulee asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelma. Lyhytaikaisen ja osavuorokautisen perhehoidon toimeksiantosopimuksen liitteeksi tulee asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelma tarvittavilta osin.

Toimeksiantosopimuksen tehnyt henkilö ei ole työsopimuslain 1 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan. Sopimus tehdään yhteisessä sopimusneuvottelussa ja sen allekirjoittavat perhehoitaja ja perhehoitajan vastuutyöntekijä. Toimeksiantosopimuksen allekirjoittavat molemmat puolisot, silloin kun tarkoituksena on, että molemmat puolisot vastaavat perhehoitoon sijoitetun hoidosta. Sopimuslomakkeena käytetään perhehoidon toimeksiantosopimuslomaketta. Sopimus tarkistetaan tilanteen muuttuessa ja sitä ei voi muuttaa yksipuolisesti. Tarkistamisesta käydään neuvottelu, kun toinen osapuoli sitä vaatii. Toimeksiantosopimusta tarkistetaan hoidon kestoa tai sisältöä koskevien muutosten vuoksi sekä myös, kun sen tarkistamiseen muutoin on aihetta (Perhehoitolaki 10 §). Sopimus tehdään toistaiseksi tai määräajaksi sovitusta päivästä alkaen.

4.2.1 Toimeksiantosopimuksen sisältö

Perhehoitolain 10 §:n mukaan toimeksiantosopimuksessa tulee sopia seuraavista asioista:

1) perhehoitajalle maksettavan palkkion määrästä ja suorittamisesta;
2) perhehoidosta ja hoidon käynnistämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta sekä perhehoidossa olevan kalenterikuukausittaisten käyttövarojen maksamisesta;
3) perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista johtuvien erityisten kustannusten korvaamisesta;
4) hoidon arvioidusta kestosta;

5) perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, vapaan toteuttamisesta sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta vapaan ajalta;
6) hyvinvointi- ja terveystarkastusten järjestämisestä;
7) perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä näiden toteuttamisesta;
8) toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta;
9) tarvittaessa muista perhekotia ja perhehoitoa koskevista seikoista;
10) yhteistyöstä kunnan ja perhehoitajan kesken.

Toimeksiantosopimukseen tulee myös merkitä, mitkä kulut katetaan kulukorvauksilla ja mitkä kustannusten katsotaan kuuluvan hoitopalkkioon.

4.2.2 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen, purkaminen ja päättyminen

Jos toimeksiantosopimuksessa ei ole toisin sovittu, voidaan toimeksiantosopimus irtisanoa päättymään irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua. Jos valvonnan yhteydessä perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntayhtymän tulee pyrkiä saamaan aikaan korjaus. Jos puutetta ei korjata asetetussa määräajassa tai jos puutetta ei voida korjata ilman kohtuutonta vaivaa tai kohtuullisessa ajassa, toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi. (Perhehoitolaki 12 §).

Perhehoitosopimus voidaan irtisanoa kunnan tai perhehoitajan taholta, jos asiakkaan tila heikkenee, eikä perhehoito enää ole ikäihmiselle riittävä hoitomuoto. Lisäksi sopimus voidaan irtisanoa, jos perhehoitaja, asiakas tai hänen omaisensa haluavat irtisanoa sopimuksen tai jos perhehoidossa on havaittu laiminlyöntejä, joita ei kyetä korjaamaan tai laiminlyönti on hyvin vakava. Perhehoitajan terveydelliset tai perhetilanteesta tai muut painavat syyt voivat olla perusteena perhehoidon päättämiseen. Toimeksiantosopimuksen irtisanominen on tehtävä aina kirjallisesti. Irtisanomisajasta riippumatta toimeksiantosopimus päättyy, mikäli hoidossa oleva henkilö kuolee.

5 PERHEHOIDON ASIAKASMAKSUT

Perhehoidon asiakasmaksut määräytyvät sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asiakasmaksulain (7 c §) ja - asetuksen (19 §) sekä kunnan ohjeiden mukaisesti. Perhehoidon asiakasmaksut eivät saa ylittää palvelun tuottamisesta aiheutuvia todellisia kustannuksia.

5.1. Pitkäaikaisen perhehoidon asiakasmaksu

5.1.1. Hoitajan kotona tapahtuva perhehoito

Asiakasmaksu määräytyy asiakkaan maksukyvyn mukaan ja se voi olla enintään 85 % hoidossa olevan nettokuukausituloista. Maksukykyä määriteltäessä huomioidaan asiakasmaksulain 10, 10 b ja 10 c § säädökset.
Hoitajan kotona tapahtuvan perhehoidon asiakasmaksu kattaa asumisesta, asumiseen kuuluvista yleisistä aineista ja tarvikkeista, siivouksesta, pyykkihuollosta, ruuasta, hoidosta ja hoivasta aiheutuvat kulut.

Perhehoitoa saavan henkilökohtaiseen käyttöön tulee jäädä vähintään 15 % nettotuloista ns. käyttövara. Käyttövara on vähintään toimeentulotuen perusosa vähennettynä ravinto-osuudella. Vuonna 2017 käyttövara on vähintään 248,82 € kuukaudessa. Perhehoidossa asiakas maksaa käyttövarastaan itse mm. lääkekulut, terveydenhuollon menot ja vaatekulut.
Jos pitkäaikaisessa perhehoidossa oleva on välittömästi ennen perhehoidon alkamista elänyt yhteistaloudessa avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa ja hänen kuukausitulonsa ovat suuremmat kuin puolison kuukausitulot, asiakasmaksu määräytyy puolisojen yhteenlaskettujen kuukausitulojen perusteella. Perhehoidossa olevalta perittävä asiakas-maksu voi tällöin olla enintään 42,5 % puolisoiden yhteenlasketuista nettokuukausituloista. Puolisoiden yhteiseen käyttöön jää 57,5 % yhteenlasketuista tuloista.

5.1.2. Hoidettavan kotona tapahtuva perhehoito

Asiakasmaksun määräytymisessä noudatetaan kotihoidon maksuperusteita.
Perhehoidon asiakasmaksu kattaa perhehoitajan antaman hoivan. Asiakas maksaa itse muut omaan elämiseen liittyvät kulut, kuten asumisen ja siihen liittyvät muut kulut ja tarvikkeet, siivouksen, pyykkihuollon ja ruuasta aiheutuvat kulut. Perhehoidossa asiakas maksaa itse mm. lääkekulut ja terveydenhuollon menot.

5.1.3 Asiakasmaksun tarkistaminen ja alentaminen

Asiakasmaksut tarkistetaan vuosittain. Asiakasmaksu tarkistetaan myös aina asiakkaan tulojen tai maksuperusteiden muuttuessa. Asiakas tai hänen asioidensa hoitaja on velvollinen ilmoittamaan mahdollisista muutoksista välittömästi. Mikäli maksun määräämistä koskeva päätös on perustunut asiakkaan tai hänen edustajansa antamiin virheellisiin tietoihin, maksu voidaan oikaista takautuvasti enintään vuoden ajalta (Asiakasmaksuista annettu asetus 912/1992 § 31).

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista henkilön maksukyvyn mukaan määräytyvä maksu on jätettävä asiakasmaksulain 11 §:n perusteella perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista. Mikäli asiakkaan tulot eivät riitä kattamaan perhehoidon asiakasmaksua, alennetaan yksilökohtaisen harkintapäätöksen perusteella asiakasmaksua. Harkintapäätöksessä noudatetaan tulojen ja menojen huomioimisessa toimeentulotuen ohjeistusta (voimassa olevaa STM:n opas toimeentulotuesta www.stm.fi.).

5.1.4 Poissaolojen ja muiden palveluiden vaikutus asiakasmaksuihin

Pitkäaikaisen perhehoidon keskeytyessä yli viideksi päiväksi, ei asiakasmaksua peritä viittä vuorokautta ylittävältä ajalta. Jos perhehoito keskeytyy lyhyemmäksikin ajaksi kunnasta johtuvasta syystä tai palvelun saaja on kunnallisessa laitoshoidossa, ei asiakasmaksua peritä myöskään mainitulta viiden vuorokauden ajalta. Perhehoidon keskeytyksen jatkuessa koko kuukauden, asiakasmaksua ei peritä lainkaan.

Jos perhehoidon asiakas siirtyy perhehoidosta suoraan laitoshoitoon tai tehostettuun palveluasumiseen, ei perhehoidon asiakasmaksua siirtopäivältä peritä. Perhehoitoon tulopäivältä laskutetaan perhehoidon asiakasmaksu.
Perhehoidossa olevalta asiakkaalta ei peritä päällekkäin perhehoitoon sisältyviä muita avohoidon palvelumaksuja, esim. kotihoidon maksua tai päivätoiminnan maksua. Perhehoitajan vapaan johdosta asiakkaalle ei saa tulla lisäkuluja.

5.2 Lyhytaikainen, osavuorokautinen ja tuntiperusteinen perhehoito

Lyhytaikaisessa, osavuorokautisessa ja tuntiperusteisessa perhehoidossa asiakasmaksu määräytyy kunnan määrittämien ohjeiden mukaisesti.
Omaishoidon vapaan aikaisen lyhytaikaisen perhehoidon asiakasmaksuna peritään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista säädetyn asetuksen mukainen maksu (vuonna 2017 11,50 €/vrk).
Maksun saa periä vain kerran kalenterivuorokaudelta

6 IKÄIHMISEN PERHEHOIDON PALKKIOT JA KORVAUKSET

Perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkiota ja kulukorvausta. Lisäksi perhehoitajalle voidaan maksaa käynnistämiskorvausta. Perhehoitajalle maksettavista hoitopalkkioista ja muista kustannuskorvauksista säädetään tarkemmin perhehoitolaissa. Jos puolisot ovat yhdessä perhehoitajina, palkkiosumma voidaan maksaa molemmille jaettuna. Hoitopalkkio on veronalaista tuloa ja se kartuttaa eläkettä. Perhehoitajalle maksettavat palkkiot ja kulukorvaukset ilmoitetaan verotukseen tuloina.

Mikäli pitkäaikainen perhehoito alkaa tai päättyy kesken kalenterikuukauden, lasketaan hoitopalkkio ja kulukorvaus tältä osakuukaudelta jakamalla hoitopalkkio ja kulukorvaus kyseisen kuukauden kalenteripäivien määrällä ja kertomalla saatu osamäärä toteutuneiden perhehoitopäivien määrällä.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa asiakkaan tulo- ja lähtöpäivät oikeuttavat palkkion ja kulukorvauksen maksuun kyseisiltä päiviltä. Esim. lyhytaikaishoito, joka alkaa perjantaina ja päättyy sunnuntaina, oikeuttaa 3 vuorokauden hoitopalkkioon ja kulukorvaukseen. Osavuorokautisessa perhehoidossa hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan hoitojaksosta (hoitojakson pituus) riippumatta siitä ylittyykö vuorokausiraja. Tuntiperusteisessa perhehoidossa hoitopalkkio maksetaan toteutuneiden tuntien mukaisesti jokaisesta alkavasta tunnista. Perhehoidon hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan seuraavan kuukauden aikana.

6.1 Hoitopalkkio

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, perhehoitajalla on oikeus saada hoidosta palkkiota (hoitopalkkio). Hoitopalkkiota maksetaan perhehoidossa olevaa henkilöä kohti kalenterikuukaudessa vähintään 784,03€ euroa. Hoitopalkkion määrän tulee vastata henkilön hoidettavuutta ja sitä arvioidessa tulee ottaa huomioon toiminnan luonne (Perhehoitolaki 16 § 1 mom.). Perhehoitolaki 16 § 2 momentin mukaan Hoitopalkkio voidaan erityisestä syystä sopia maksettavaksi myös 1 momentissa säädettyä vähimmäismäärää pienempänä. Edellä 1 momentissa mainittu ja toimeksiantosopimuksessa

sovittu hoitopalkkion määrä on tarkistettava kalenterivuosittain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella (Perhehoitolaki 16 § 14 mom.).

Hoitopalkkioon vaikuttaa korottavasti perhehoidon vaativuus ja sitovuus (asiakkaan hoitoisuus). Pitkäaikaisessa ja lyhytaikaisessa perhehoidossa on tämän johdosta kolme palkkioluokkaa:

- Hoitopalkkio luokka 1: Säännöllinen hoivan ja huolenpidon tarve
- Hoitopalkkio luokka 2: Lähes jatkuva hoidon ja huolenpidon tarve
- Hoitopalkkio luokka 3: Jatkuva hoidon ja huolenpidon tarve

Pitkäaikainen perhehoito on kestoltaan yli 30 vuorokautta. Lyhytaikainen perhehoito on kestoltaan yli 10 tuntia päiväsaikaan tai yli 12 tuntia yöaikaan ja enintään 30 vuorokautta yhtäjaksoisesti. Pitkäaikainen perhehoito edellyttää perhehoitajan kotona olemista, jolloin hän ei voi käydä kodin ulkopuolella työssä.

Osavuorokautisessa perhehoidossa on yksi palkkioluokka, mutta hoitopalkkio on porrastettu hoidon jatkuvuuden osalta. Lyhytaikainen osavuorokautinen perhehoito on kestoltaan enintään 10 tuntia päiväsaikaan tai enintään 12 tuntia yöaikaan vuorokaudessa ja enintään 14 kertaa kuukaudessa. Pitkäaikainen osavuorokautinen perhehoito on enintään 10 tuntia päiväsaikaan tai enintään 12 tuntia yöaikaan vuorokaudessa ja yli 14 kertaa kuukaudessa.

Osavuorokautinen perhehoito voi olla myös tuntiperusteita, jos perhehoito on kestoltaan enintään 3 tuntia kerta. Tuntiperusteisessa perhehoidossa perhehoitajalla maksetaan hoitopalkkio alkavasta tunnista.

Ikäihmisten perhehoidon hoitopalkkioiden suuruudet ovat liitteessä 1.

6.1.1 Hoitopalkkioluokat

Palkkioluokka 1: Säännöllinen hoivan ja huolenpidon tarve

Tähän ryhmään kuuluu henkilö, jonka toimintakyky on alentunut fyysisistä, kognitiivisista, psyykkisistä tai sosiaalisista syistä ja hän tarvitsee jatkuvaluonteisesti hoivaa ja huolenpitoa. Toimintakyky voi olla alentunut vain jollain osa-alueella merkittävästi ja se voi joidenkin osa-alueiden osalta olla melko lievää. Asiakkaan itsenäinen selviytyminen omassa kodissaan tehostettujen muiden avopalveluiden turvin on kuitenkin heikkoa. Sekä asiakkaan että kunnan palvelujen kannalta asiakkaan arjesta selviytymistä omassa kodissaan pystytään kyllä toteuttamaan, mutta se ei vaikuta kovinkaan tarkoituksenmukaiselta. Arjessa selviytymistä voi estää esim. asiakkaan suuri turvattomuuden tunne.

Asiakas tarvitsee päiväsaikaan useita kertoja päivittäin hoivaa ja huolenpitoa päivittäisissä toiminnoissa (esim. wc-asiointi, syöminen, pukeutuminen, hygieniahoito ja lääkehoito) tai suuressa määrin ohjausta ja valvontaa. Asiakas tarvitsee vähintäänkin rajoitetusti tai runsaasti apua päivittäisissä toiminnoissa. Päivittäistoiminnoista suoriutumisessa tarvittavan avun lisäksi asiakas voi tarvita saattaja-, asiointi- ym. apua. Asiakas liikkuu kohtuullisen itsenäisesti apuvälineiden kanssa tai ilman niitä. Yöaikaan avun tarvetta asiakkaalle ei varsinaisesti ole tai se on varsin vähäistä tai satunnaista (esim. wc-käynti ja valvonta).

Asiakkaalla on useita seuraavista kognitiiviseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn liittyviä vaikeuksia tai jos niitä on vähemmän, ovat vaikeudet melko suuret. Vaikeudet tuottavat olennaista hait-taa arjessa selviytymiselle:

Kognitiivinen toimintakyky:

- Lievää muistamattomuutta, alkavaa dementia (MMSE 18–24) tai taipumusta eksyä
- Oppimiseen, keskittymiseen, tarkkaavaisuuteen, hahmottamiseen, tiedon käsittelyyn, ongelman ratkaisuun tai kielelliseen toimintaan liittyviä vaikeuksia
- Omaan terveydentilaan tai toimintakyvyn realistinen ymmärtämiseen liittyviä vaikeuksia

Psyykkinen toimintakyky:

- Omaan elämänhallintaan liittyviä vaikeuksia
- Turvattomuuden tunnetta
- Omat voimavarat koetaan puutteellisiksi
- Itsearvostus tai mieliala on laskenut
- Erilaisista haasteista selviytyminen koetaan vaikeaksi

Sosiaalinen toimintakyky:

- Kyky toimia ja olla sosiaalisessa vuorovaikutuksessa on vaikeutunut
- Osallistuminen tai harrastaminen on vähentynyt
- Kykyä ja halua toimia sosiaalisessa vuorovaikutuksessa on jäljellä

Asiakkaalla tulee olla taitoja ja kykyjä itsenäiseen tekemiseen, päätöksentekoon, osallistumiseen yms. Asiakas selviytyy yhden hoitajan avustamana. Asiakkaan nähdään hyötyvän yhteisasumisesta ja perhe-hoidon nähdään olevan asiakkaan toimintakykyä edistävä.

Ohjeelliset RAI - arvot:

- ✓ CPS 2-3 (kognition lievä- keskivaikea)
- ✓ ADLH 2-3 (tarvitsee rajoitetusti tai runsaasti apua päivittäisissä toiminnoissa)
- ✓ IADL vähintään 13 (tarvitsee apua asioiden hoitoon liittyvissä toiminnoissa)
- ✓ Maple 2-3 (vähäinen tai kohtalainen palveluntarve)
- ✓ CAPS: useita riskitekijöitä

Palkkioluokka 2: Lähes jatkuva hoivan ja huolenpidon hoidon tarve

Tähän ryhmään kuuluu henkilö, jonka toimintakyky on selvästi alentunut fyysisistä, kognitiivisista, psyykkisistä tai sosiaalisista syistä ja hän tarvitsee jatkuvaluonteisesti hoivaa ja huolenpitoa. Asiak-kaan itsenäinen selviytyminen omassa kodissaan tehostettujen muiden avopalveluiden turvin on hyvin heikkoa tai erittäin heikkoa. Sekä asiakkaan että kunnan palvelujen kannalta asiakkaan arjesta selviy-tymistä omassa kodissaan pystytään kyllä toteuttamaan, mutta se ei vaikuta enää kovinkaan tarkoituk-senmukaiselta. Asiakas tarvitsee päiväsaikaan useita kertoja päivittäin hoivaa ja huolenpitoa päivittäi-sissä toiminnoissa (esim. wc-asiointi, syöminen, pukeutuminen, hygieniahoito ja lääkehoito) tai suu-ressa määrin ohjausta ja valvontaa. Asiakas tarvitsee kohtuullisen paljon tai runsaasti apua päivittäisis-sä toiminnoissa.

Päivittäistoiminnoista suoriutumisessa tarvittavan avun lisäksi asiakas voi tarvita saattaja-, asiointi- ym. apua. Asiakas liikkuu kohtuullisen itsenäisesti apuvälineiden kanssa tai ilman niitä. Yöaikaan avun tarvetta asiakkaalle ei varsinaisesti ole tai se on varsin vähäistä tai satunnaista (esim. wc-käynti ja valvonta).

Asiakkaalla on useita seuraavista kognitiiviseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn liittyviä vaikeuksia tai jos niitä on vähemmän, ovat vaikeudet melko suuret. Vaikeudet tuottavat olennaista haittaa arjessa selviytymiselle:

Kognitiivinen toimintakyky:

- Lievää muistamattomuutta, alkavaa dementia (MMSE 17-20) tai taipumusta eksyä
- Oppimiseen, keskittymiseen, tarkkaavaisuuteen, hahmottamiseen, tiedon käsittelyyn, ongelman ratkaisuun tai kielelliseen toimintaan liittyviä selviä vaikeuksia
- Omaan terveydentilaan tai toimintakyvyn realistinen ymmärtämiseen liittyviä vaikeuksia

Psyykkinen toimintakyky:

- Omaan elämänhallintaan liittyviä vaikeuksia
- Turvattomuuden tunnetta
- Omat voimavarat koetaan puutteellisiksi
- Itsearvostus tai mieliala on matala
- Erilaisista haasteista selviytyminen koetaan vaikeaksi

Sosiaalinen toimintakyky:

- Kyky toimia ja olla sosiaalisessa vuorovaikutuksessa on vaikeutunut
- Osallistuminen tai harrastaminen on vähentynyt
- Kykyä ja halua toimia sosiaalisessa vuorovaikutuksessa on jäljellä

Asiakkaalla tulee olla taitoja ja kykyjä itsenäiseen tekemiseen, päätöksentekoon, osallistumiseen yms. Asiakas selviytyy yhden hoitajan avustamana. Asiakkaan nähdään hyötyvän yhteisasumisesta ja perhehoidon nähdään olevan asiakkaan toimintakykyä edistävä.

Ohjeelliset RAI - arvot:

- ✓ CPS 3 (kognition keskivaikea)
- ✓ ADLH 2-3 (tarvitsee rajoitetusti tai runsaasti apua päivittäisissä toiminnoissa)
- ✓ IADL vähintään 15 (tarvitsee apua asioiden hoitoon liittyvissä toiminnoissa)
- ✓ Maple 3-4 (kohtalainen tai suuri palveluntarve)
- ✓ CAPS: useita riskitekijöitä (laitoshoitoon joutumisen uhka)

Palkkioluokka 3: Jatkuva hoidon ja huolenpidon tarve

Tähän ryhmään kuuluu henkilö, jonka toimintakyky on selvästi merkittävästi alentunut fyysisistä, kognitiivisista, psyykkisistä tai sosiaalisista syistä ja hän tarvitsee runsaasti jatkuvaluonteisesti hoivaa ja huolenpitoa. Asiakkaan itsenäinen selviytyminen omassa kodissaan tehostettujen muiden avopalveluiden turvin on erittäin heikkoa tai se ei ole mahdollista. Sekä asiakkaan että kunnan palvelujen kannalta

asiakkaan arjesta selviytymistä omassa kodissaan ei pystytä toteuttamaan enää tarkoituksenmukaisesti. Asiakas tarvitsee päiväsaikaan useita kertoja päivittäin tai jatkuvaluonteisesti aikaa vievää apua, hoivaa ja huolenpitoa päivittäisissä toiminnoissa (esim. wc-asiointi, syöminen, pukeutuminen, hygieniahoito ja lääkehoito) tai huomattavassa määrin säännöllistä ohjausta ja valvontaa. Asiakas tarvitsee runsaasti apua päivittäisissä toiminnoissa.

Päivittäistoiminnoista suoriutumisessa tarvittavan avun lisäksi asiakas voi tarvita saattaja-, asiointiym. apua. Asiakas liikkuu kohtuullisen itsenäisesti apuvälineiden kanssa tai ilman niitä. Yöaikaan avun tarvetta asiakkaalle ei varsinaisesti ole tai se on varsin vähäistä tai satunnaista (esim. wc-käynti ja valvonta). Palkkioluokassa 3 asiakkaan hoivan ja huolenpidon tarve vastaa ympärivuorokautista kodin ulkopuolista hoitoa tai tehostettua kotihoitoa (kotihoito käy päivittäin useita kertoja).

Asiakkaalla on useita seuraavista kognitiiviseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn liittyviä vaikeuksia tai jos niitä on vähemmän, ovat vaikeudet erittäin suuret. Vaikeudet tuottavat erittäin suurta haittaa arjessa selviytymiselle:

Kognitiivinen toimintakyky:

- Muistamattomuutta, keskivaikeaa dementiaa (MMSE korkeintaan 17), jossain määrin käytösoireita tai sekavuutta
- Oppimiseen, keskittymiseen, tarkkaavaisuuteen, hahmottamiseen, tiedon käsittelyyn, ongelman ratkaisuun tai kielelliseen toimintaan liittyvää suurta vaikeutta
- Omaan terveydentilaan tai toimintakyvyn realistiseen ymmärtämiseen liittyviä selviä vaikeuksia

Psyykkinen toimintakyky:

- Omaan elämänhallintaan liittyviä merkittäviä vaikeuksia
- Harhaisuutta
- Turvattomuuden tunnetta
- Omat voimavarat koetaan puutteellisiksi
- Itsearvostus tai mieliala on alhainen
- Erilaisista haasteista selviytyminen koetaan jopa mahdottomaksi

Sosiaalinen toimintakyky:

- Kyky toimia ja olla sosiaalisessa vuorovaikutuksessa on selvästi vaikeutunut
- Osallistuminen tai harrastaminen on vähäistä
- Kykyä ja halua toimia sosiaalisessa vuorovaikutuksessa on jäljellä

Asiakkaalla tulee olla taitoja ja kykyjä itsenäiseen tekemiseen, osallistumiseen yms. Asiakas selviytyy yhden hoitajan avustamana. Asiakkaan nähdään hyötyvän yhteisasumisesta ja perhehoidon nähdään olevan asiakkaan toimintakykyä edistävä tai vähintään toimintakykyä ylläpitävä.

Ohjeelliset RAI - arvot:

- ✓ CPS 3-4 (kognition keskivaikea - vaikea heikkeneminen)
- ✓ ADLH 3-4 (tarvitsee runsaasti apua päivittäisissä toiminnoissa)
- ✓ IADL vähintään 17 (tarvitsee apua asioiden hoitoon liittyvissä toiminnoissa)
- ✓ Maple 4 (suuri palveluntarve)

- ✓ CAPS: useita riskitekijöitä (laitoshoitoon joutumisen uhka)

Asiakkaan palvelutarpeen arvioinnissa huomioidaan yksilöllisen tarpeen mukaan RAI:sta tarvittaessa myös muita arvoja, mikäli mittari antaa asiakkaan kokonaistilanteen kuvaamiseksi tärkeää tietoa. Asiakkaan perhehoidon tarve määritellään aina yksilöllisesti kokonaisarvioinnin perusteella ja käytössä olevat toimintakykymittarit ovat suuntaa antavia. Lisäksi huomioidaan asiakkaan sopeutuminen perhehoitoon korostaen tasaista vuorokausirytmiä sekä asiakkaan ja perhehoitajan toimivaa suhdetta.

6.2 Kulukorvaus

Perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista perhehoitajalle maksetaan todellisten kustannusten mukainen korvaus (kulukorvaus), kuitenkin vähintään ~~410,66~~ 411,52 euroa (vuonna 2017) perhehoidossa olevaa henkilöä kohti kalenterikuukaudessa, jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu. Kulukorvaus voidaan erityisestä syystä maksaa myös säädettyä vähimmäismäärää pienempänä. Kulukorvaus kattaa perhehoidossa olevan ravinnosta, asumisesta, harrastuksista, henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset menot sekä ne tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset, joita muun lainsäädännön nojalla ei korvata. Perhehoitolain 19 §:n mukaan toimeksiantosopimuksessa sovitut kulukorvausten määrät on tarkistettava kalenterivuosittain vuoden alusta elinkustannusindeksin mukaisesti.

Kulukorvauksen tarkoituksena on korvata perhehoidossa olevan henkilöstä aiheutuvat tavanomaiset, jatkuvaluonteiset menot. Toimeksiantosopimusta tehtäessä on tarkkaan selvitettävä, mitkä kulut sisältyvät kulukorvaukseen ja mitä tarkoitetaan erityisten kustannusten korvaamisella.

Kulukorvaus on perhehoitajalle veronalaista tuloa, koska se käsitellään työkorvauksena verotuksessa. Perhehoitaja voi vähentää maksetun määrän verotuksessa tulonhankkimiskuluna. Suositellaan, että perhehoitaja käy verovirastossa selvittämässä ennakonpidätysprosenttinsa.

Kulukorvausta maksetaan perhehoitajan kotona tapahtuvasta hoidosta. Jos hoito tapahtuu hoidettavan kotona, ei kulukorvausta makseta, koska hoidettava vastaa ko. kuluista. Kulukorvaus kattaa perhehoidossa olevan henkilön:

1. Ravintomenot
2. Pesuaineet, wc- ja talouspaperit
3. Asumisesta ja asunnon käytöstä aiheutuvat menot: jätehuolto, sähkö, lämmitys, vesi, kodin kiinteistön korjaus, kodin puhtaanapito ja irtaimiston kuluminen
4. Vaatehuollosta aiheutuvat kustannukset kuten pesu ja pienet korjaukset
5. Ikäihmisten tavanomaiset harrastusmenot
6. Omalla autolla ajettujen, tavanomaisten, perhehoidon arkeen kuuluvien ajojen matkakulut
7. Puhelinmaksut. Oman puhelimen ja siitä aiheutuvat kulut asiakas maksaa itse

Perhehoitaja tarjoaa normaaliin elämiseen liittyvät asiat, mutta perhehoidossa oleva henkilö voi halutessaan ostaa itselleen haluamiaan tarvikkeita, mm. erityisiä pesuaineita, vaatteita tms.

Ikäihmisten perhehoidon kulukorvausten suuruudet ovat vuoden osalta liitteessä 1.

6.3 Käynnistämiskorvaus

Perhehoitajalle maksetaan hoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista korvaus (käynnistämiskorvaus), jonka suuruus on perhehoidossa olevaa henkilöä kohti enintään 2922,52 euroa (vuonna2017) (Perhehoitolaki 18 §). Perhehoitolain 19 §:n mukaan toimeksiantosopimuksessa sovitut käynnistämiskorvausten määrät on tarkistettava kalenterivuosittain vuoden alusta elinkustannusindeksin mukaisesti.

Perhehoitajalle maksettavalla käynnistämiskorvauksella on tarkoitus kattaa perhekodin käynnistämisen kannalta välttämättömät uuden perhehoidossa olevan henkilön henkilökohtaiset ja yhteiseen talouteen liittyvät hankinnat. Korvattavia kohteita voivat olla mm. asuntoon kohdistuvat välttämättömät pienet korjaus- ja muutostyöt, irtaimistohankinnat ja huone-kalut, vuodevaatteet, harrastusvälineet. Käynnistämiskorvauksella tehtävät hankinnat kohdennetaan aina perhehoidossa olevaan henkilöön. Käynnistämiskorvauksia ei pääsääntöisesti korvata asiakkaan omassa kodissa tapahtuvan perhehoidon johdosta. Asiakas on velvollinen huolehtimaan oman asunnon mahdollisista muutostöistä itse ja hyödyntää esimerkiksi kodin muutostöihin oikeuttavia tukimuotoja.

Laissa säädetty käynnistämiskorvauksen enimmäismäärä koskee pitkäaikaista perhehoitoa. Lyhytaikaisen tai osavuorokautisen perhehoidon käynnistyskorvauksen maksaminen harkitaan aina tapauskohtaisesti, jolloin korvaus on enintään lain säätämä käynnistämiskorvauksen enimmäismäärä jaettuna neljällä.

Käynnistämiskorvausta voidaan myöntää silloin, kun korvausta ei voi saada muun lainsäädännön nojalla esim. vammaisen tarvitsemat asunnon muutostyöt tai apuvälineet, jotka tulee ensisijaisesti hankkia vammaispalveluna tai lääkinnällisenä kuntoutuksena. Käynnistämiskorvauksesta sovitaan toimeksianto-sopimuksessa. Hankinnoista sovitaan pääsääntöisesti etukäteen ennen perhehoidon aloittamista. Perhehoitaja laatii luettelon perhehoitoon tulleen henkilön tarvitsemista tarvikkeista ja mahdollisista kodinmuutostöistä, minkä pohjalta kunnan viranhaltija päättää käynnistämiskorvauksen määrästä. Erityisperusteella maksetaan lain sallima enimmäismäärä, tällaisia erityisperusteita ovat mm. suuret kodin muutostyöt tai irtaimistohankinnat.

Perhehoidossa olevalla henkilöllä on oikeus kalustaa itse oma huoneensa omilla huonekaluillaan. Käynnistämiskorvauksella maksetuista hankinnoista täytetään lomake. Jos perhehoitaja lopettaa toimintansa lyhyehkön ajan kuluessa tai perhehoito päättyy muusta syystä, voidaan osa käynnistämiskorvauksesta periä takaisin. Käynnistämiskorvauksen kuoleentumisaika on neljä vuotta (jokaisena vuonna hankinnoista kuoleutuu 25 %). Mikäli perhehoito lakkaa lyhemmän ajan kuluessa, voidaan kohtuus ja tilanne huomioiden sopia kuoleutumattoman osan takaisinmaksusta tai esimerkiksi hankintojen luovuttamisesta kunnalle.

6.4 Oman auton käyttö ja matkakorvaukset

Perhehoitajalle voidaan maksaa perhehoitotyöhön liittyvistä matkakuluista korvausta oman auton käytöstä sovittujen periaatteiden mukaisesti ja Kelan sairausvakuutuskorvauksen mukaisesti. Perhehoitajalle aiheutuneet matkakulut oman auton käytöstä korvataan kunnan käytännön mukaisesti seuraavasti:

- ✓ perhehoitajien koulutuspäiville osallistumisesta aiheutuneet matkakulut
- ✓ erikseen sovittavat matkat esim. kuntoutuspalaveriin tms. osallistuminen

- ✓ matkakorvaukset on haettava 6 kk:n sisällä matkan tekemisestä (yli 6 kk vanhoja matka-kuluja ei korvata)

Kunta ei vakuuta perhehoidossa olevaa henkilöä matkalla sattuneiden tapaturmien varalta.

6.5 Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset perhehoidon keskeytyksen ajalta

6.5.1 Perhehoitajan sairastuminen

Perhehoitaja on velvollinen ilmoittamaan sairastumisestaan välittömästi perhehoidon vastuutyöntekijälle sekä huolehtimaan mahdollisista asiakasperuutuksista. Sairauslomasta tulee olla todistus, ellei perhehoitajan vastuutyöntekijän kanssa ole toisin sovittu (esim. flunssatapauksissa). Perhehoitajan ollessa sairauden vuoksi tilapäisesti kykenemätön hoitamaan tehtäväänsä, kunta järjestää hoitoon sijoitetulle ikäihmiselle korvaavan hoidon. Kunta voi sijoittaa perhehoitokotiin kiertävän perhehoitajan tai sijoittaa asiakkaan lyhytaikaiseen hoitoon toiselle perhehoitajalle. Kunta voi korvata ikäihmisen hoidon myös kotihoidon käynnein tai sijoittamalla ikäihminen lyhytaikaishoitoon.

Perhehoitajan ollessa sairauden vuoksi tilapäisesti kykenemätön hoitamaan tehtäväänsä ja kun perhehoitoon sijoitetulle järjestetään korvaava hoito, maksetaan perhehoitajalle hoitopalkkio ja kulukorvaus sairastumispäivän jälkeiseltä yhdeksältä arkipäivältä (omavastuuaika). Maksun perusteena ovat toimeksiantosopimusten mukaiset sovitut hoitopäivät. Perhehoitaja on oikeutettu saamaan sairauspäivärahaa omavastuuajan (sairastumispäivä + 9 arkipäivää) jälkeen verotettavien tulojensa perusteella laskettavan sairausvakuutuspäivärahan suuruisena (Sairausvakuutuslaki 2001/1224). Jos perhehoidossa oleva henkilö siirretään muualle hoitoon, maksetaan omavastuuajan jälkeen 30 % kulukorvauksesta kiinteiden kulujen kattamiseksi. Edellytyksenä sairausajan palkkion ja kulukorvauksen maksamiselle on toimiminen perhehoitajana vähintään 30 päivän ajan ennen sairasloman alkua. Mikäli ikäihmisen hoito jatkuu perhekodissa perhehoitajan vastuulla sairasloman ajan, on perhehoitaja oikeutettu saamaan sekä sairauspäivärahan, kulukorvauksen että hoitopalkkion. Kela päättää kyseisessä tilanteessa sairauspäivärahan maksamisesta.

6.5.2 Perhehoitajasta riippumaton syy

Jos pitkäaikaisessa perhehoidossa olevan henkilön perhehoito keskeytyy hoitajasta riippumattomasta syystä (esim. hoidettavan sairaalahoito, vierailu omaisten luona), maksetaan perhehoitajalle sekä hoitopalkkio että 30 % kulukorvauksesta enintään 30 vrk vuodessa, ellei tilalle tule toista henkilöä perhehoitoon. Tällöin perhehoitajan edellytetään pitävän yhteyttä hoidettavaan ja olevan yhteistyössä hoitopaikan kanssa. Hoidettavan tulo- ja lähtöpäivää ei lasketa poissaolopäiviksi.

Lyhytaikaisessa ja osavuorokautisessa perhehoidossa toimitaan seuraavasti:

1. jos perhehoitaja saa tiedon sovitun hoitopäivän tai -jakson peruuntumisesta vähintään 3 vuorokautta (72 tuntia) ennen hoidon alkamista, perhehoitajalle ei makseta hoitopalkkiota eikä kulukorvausta.
2. jos perhehoitaja saa tiedon sovitun hoitopäivän tai -jakson peruuntumisesta alle 3 vuorokautta (72 tuntia) ennen hoidon alkamista, perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus

suunnitellun hoitojakson mukaisesti, kuitenkin enintään 3 vuorokaudelta. Jos perhehoitajalle sijoitetaan toinen vastaava asiakas samaksi ajankohdaksi, ei peruutuksesta makseta ylimääräistä.

6.6 Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset perhehoidon päättyessä

Hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan perhehoitajalle toimeksiantosopimuksen mukaisesti kahden kuukauden irtisanomisajalta, mikäli ikäihmisen hoito edelleen perheessä jatkuu irtisanomisajan. Mikäli toimeksiantosopimuksen irtisanominen johtuu muusta kuin perhehoitajasta riippumattomasta syystä ja perhehoidossa oleva henkilö sijoitetaan muualle irtisanomisaikana, perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio asiakkaan muuttopäivän jälkeen irtisanomisajan loppuun. Mikäli toimeksiantosopimuksen irtisanominen tekee perhehoitaja tai se johtuu perhehoidossa havaituista vakavista laiminlyönneistä, joita ei kyetä korjaamaan ja perhehoidossa oleva henkilö sijoitetaan muualle irtisanomisaikana, perhehoitajalle ei makseta hoitopalkkiota eikä kulukorvausta asiakkaan muuttopäivän jälkeen irtisanomisajan loppuun. Jos valvonnan yhteydessä perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi perhehoitolaki 12 § 2 momentin perusteella ja toimeksiantosopimus näin puretaan välittömästi, ei toimeksiantosopimuksen purkamisen jälkeen makseta hoitopalkkiota eikä kulukorvausta.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa kuoleman tapauksen johdosta toimeksiantosopimus päättyy ilman erillistä irtisanomista ja perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio kuluvan kuukauden loppuun.

6.7 Perhehoitajan osallistuminen tukitoimiin

Perhehoitajan osallistuminen perhehoitajan vastuutyöntekijän kanssa sovittuihin tilaisuuksiin, kuten työnohjaukseen, koulutukseen tai vertaisryhmätoimintaan, ei vaikuta hänelle maksettavan hoitopalkkion ja kulukorvauksen määrään vähentävästi. Perhehoitaja ja perhehoitajan vastuutyöntekijä sopivat perhehoidossa olevien henkilöiden hoidon järjestämisestä ko. ajalle.

Kunta järjestää tarvittaessa perhehoitajalle toimeksiantosopimuksessa sovittavalla tavalla hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä hänen hyvinvointiaan tukevia sosiaali- ja terveyspalveluja. Päätoimiselle perhehoitajalle mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen on tarjottava vähintään joka toinen vuosi. (Perhehoitolaki 15 a§)

6.8 Perhehoitajan verotus

Hoitopalkkio ja kulukorvaus ovat veronalaista tuloa. Kunta ilmoittaa kulukorvauksen määrän verottajalle. Kulukorvaus vähennetään lopullisessa verotuksessa tulonhankkimiskuluna. Perhehoitaja voi hakea ennakoivasti ennakonpidätysprosentin alennuksen kulukorvausten määrää vastaavasti. Perhehoitajan palkkion ja kulukorvauksen verotusta varten voi hakea verokortin veroprosentin tarkistuksen sähköisesti www.vero.fi. →lomakkeet →verokortti →verokorttihakemus/muutos.
Perhehoitajan on mahdollista hakea verotusta myös todellisten kulujen mukaan. Menettely edellyttää tarkkaa kirjanpitoa tositteineen ja siitä on hyvä neuvotella verottajan kanssa etukäteen.

7 PERHEHOITAJAN SIJAISJÄRJESTELYT

7.1 Perhehoitajan vapaapäivät ja niiden kertyminen

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, kunnan tai kuntayhtymän tulee järjestää perhehoitajalle mahdollisuus vapaaseen, jonka pituus on kaksi vuorokautta kutakin sellaista kalenterikuukautta kohti, jolloin hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vuorokautta perhehoitajana. Perhehoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntayhtymän tulee huolehtia tai tarvittaessa avustaa perhehoidossa olevan henkilön hoidon tarkoituksenmukaisessa järjestämisessä perhehoitajan vapaan ajaksi. (Perhehoitolain 13 §).

Vapaan tavoitteena on taata perhehoitajalle mahdollisuus irrottautua sitovasta tehtävästään, mikä tukee perhehoitajan jaksamista. Vapaan pitäminen palvelee näin myös perhehoidossa olevan henkilön hyvinvointia. Perhehoitajan mahdollisuus mahdollisen puolison kanssa yhteiseen vapaa-aikaan tukee perhehoitajan parisuhdetta ja perhehoidon jatkuvuutta. Mikäli perhehoitaja ei halua käyttää oikeuttaan vapaaseen, siitä tulee mainita toimeksiantosopimuksessa.

Ikäihmisten perhehoitajille vapaata kertyy seuraavasti:

• Pitkäaikaisessa perhehoidossa vapaata kertyy 3 vrk (72 tuntia) kuukaudessa
• Lyhytaikaisessa ja osavuorokautisessa perhehoidossa vapaata kertyy 2 vrk (24 tuntia) jokaista kuukautta kohden, jona hän on toiminut perhehoitajana vähintään 14 vrk

Perhehoitajan oikeus vapaaseen lasketaan kalenterivuosittain: vapaakausi alkaa 1.1. ja päättyy 31.12. Kertyneet vapaapäivät voi pitää kun lomaoikeus on kertynyt. Vapaita voi halutessaan kerätä maksimissaan 12 kuukauden ajalta ja kertyneet vapaat tulee pitää seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä. Perhehoitajalla on vastuu siitä, että hän käyttää oikeutensa vapaaseen. Vapaat tulee pitää pääsääntöisesti kokonaisina vuorokausina. Perhehoitajan tulee aina sopia perhehoitajan vastuutyöntekijän kanssa hyvissä ajoin vapaiden toteuttamisesta.

7.2 Sijaishoito ja perhehoitajalle maksettavat palkkiot ja kulukorvaukset lakisääteisen vapaan ajalta

Kunta tai kuntayhtymä voi järjestää perhehoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon ajaksi tarvittavan sijaishoidon tekemällä 6 §:ssä säädetyt edellytykset täyttävän henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta perhehoitajan tai hoidettavan kotona. Sijaishoito voidaan järjestää edellä tarkoitetulla tavalla, jos perhehoitaja suostuu siihen ja järjestely arvioidaan hoidettavan edun mukaiseksi.

Sijaishoitajan kanssa tehtävässä toimeksiantosopimuksessa sovitaan:

1. sijaishoitajalle maksettavan hoitopalkkion määrästä ja suorittamisesta;
2. tarvittaessa sijaishoitajalle aiheutuvien kustannusten korvaamisesta;
3. toimeksiantosopimuksen voimassaolosta;
4. tarvittaessa muista sijaishoitoa koskevista seikoista.

Sijaishoitaja ei ole työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan tai kuntayhtymään. Sijaishoitajalle järjestettävään koulutukseen ja tukeen sovelletaan 15 §:ää ja hänen sosiaaliturvaansa 20 §:ää. (Perhehoitolain 14 §.)

Varsinkin pitkäaikaisessa perhehoidossa perhehoitajan tulee jo toimeksiantosopimuksessa suostua siihen, että pääsääntöisesti hoidettavan sijaishoito järjestetään perhekodissa, jossa hän muutoinkin on. Pitkäaikaiseen perhehoitoon sijoitetun asiakkaan siirtämistä tulee pääsääntöisesti välttää. Ellei sijaishoito järjesty perhehoitajan/hoidettavan kodissa, sijaishoito pyritään järjestämään toisessa perhekodissa tai muussa kodinomaisessa hoitopaikassa. Kunta voi sijoittaa ikäihmisen myös lyhytaikaiseen tai väliaikaiseen pitkäaikaiseen perhehoitoon toiselle perhehoitajalle tai muuhun hoitoyksikköön väliaikaisesti. Hoidon järjestämisessä otetaan huomioon perhehoidossa olevan henkilön ja hänen lähiomaistensa toiveet. Lyhytaikaisessa ja osavuorokautisessa perhehoidossa pyritään sopimaan asiakkaiden hoitojaksot siten, että perhehoitaja voi pitää vapaansa ilman sijaisjärjestelyjä.

Mikäli perhehoidossa on useampi kuin yksi henkilö, tulee vapaa järjestää kaikkien perhehoidossa olevien henkilöiden osalta yhtä aikaa. Sijaishoitajana voi toimia sitä varten toimeksiantosuhteen otettu kiertävä perhehoitaja. Sijaishoitaja voidaan joskus nimetä myös jo perhehoitajan toimeksiantosopimuksessa, jos perhehoitajan lähipiirissä on esim. tähän soveltuva ja säädetyt edellytykset täyttävän henkilö.

Varsinaiselle perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio vapaapäivien osalta. Kulukorvaus maksetaan vapaapäivien osalta täysimääräisenä, jos sijaistus tapahtuu perhehoitajan kotona. Jos ikäihminen siirtyy vapaapäivien ajaksi toiseen hoitopaikkaan (toiseen perhekotiin tai muuhun hoitoyksikköön), varsinaiselle perhehoitajalle ei makseta kulukorvausta, ei edes kiinteiden kulujen kattamiseksi. Sijaishoitajalle maksetaan perhehoidon hoitopalkkio lomituksesta. Mikäli sijaishoito tapahtuu sijaishoitajan kotona, maksetaan myös kulukorvaus. Hoitopalkkio ja kulukorvaus sijaishoitajalle ovat pitkäaikaisen, lyhytaikaisen tai osavuorokautisen perhehoidon mukaiset riippuen sijaistuksen pituudesta. Sijaishoitajalle kertyy vapaata kuten lyhytaikaisen tai osavuorokautisen perhehoidon perhehoitajalle. Lyhytaikaisessa ja osavuorokautisessa perhehoidossa sekä sijaishoitajalle kertynyt vapaa järjestetään ensisijaisesti vapaana. Mikäli vapaata ei pystytä järjestämään voidaan vapaa maksaa rahana. Yksi palkallinen vapaapäivä = yksi perhehoidon palkkio, joka maksetaan toteutuneiden perhehoitopäivien keskiarvon mukaisesti. Maksu tapahtuu ko. kuukauden hoitopalkkion maksun yhteydessä. Perhehoitaja tai sijaishoitaja ei ole oikeutettu lomarahaan, koska kyseessä ei ole työsuhde, vaan toimeksiantosuhde.

7.3 Perhehoitajan oikeus omiin henkilökohtaisiin vapaisiin

Perustellusta syystä perhehoitajalle voidaan myöntää oikeus henkilökohtaisen vapaan pitämiseen korkeintaan 14 vrk/kalenterivuosi, mikäli asiakkaiden hoito saadaan järjestymään. Lupa oman henkilökohtaisen vapaan käyttämiseen ja sijaisjärjestelyihin on aina sovittava perhehoitajan vastuutyöntekijän kanssa hyvissä ajoissa etukäteen ja sen myöntäminen harkitaan tapauskohtaisesti. Perhehoitajan henkilökohtainen oma vapaa on pyrittävä sijoittamaan jo kertyneen vapaan pitämisen jatkeeksi (asiakasnäkökulma).

Oman henkilökohtaisen vapaan ajalta perhehoitajalle ei makseta hoitopalkkiota. Kulukorvauksesta maksetaan täysimääräisenä, jos sijaishoito tapahtuu perhehoitajan kotona. Jos sijaishoito tapahtuu muualla, kulukorvausta ei makseta, ei edes kiinteiden kulujen kattamiseksi. Hoitopalkkio tältä kuukaudelta lasketaan jakamalla hoitopalkkio kyseisen kuukauden kalenteripäivien määrällä ja kertomalla saatu osamäärä toteutuneiden perhehoitopäivien määrällä. Vapaan alkamis- ja päättymispäivää ei katsota perhehoitopäiväksi eikä hoitopalkkiota tai kulukorvausta makseta näiltä päiviltä.

7.4 Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset

Päätoimiselle toimeksiantosuhteiselle perhehoitajalle tulee tarjota mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen joka toinen vuosi ja muille toimeksiantosuhteisille perhehoitajille tarvittaessa. Lisäksi kunnan on tarvittaessa järjestettävä perhehoitajalle hänen hyvinvointiaan tukevia sosiaalihuoltolain mukaisia palveluja. (HE 86/2016).

8 PERHEHOITAJAN ELÄKETURVA JA VAKUUTUKSET

Toimeksiantosuhteisen perhehoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaissa (549/2003). Perhehoitajan eläketurva määräytyy aina peruseläketurvan mukaisesti ja kertyvän eläkkeen suuruus määräytyy hoitopalkkion mukaan. Perhehoitaja voi jäädä vanhuuseläkkeelle täytettyään 63 vuotta. Jos henkilö jatkaa perhehoitajana, eläkettä karttuu 68 ikävuoteen saakka. Ennen vuotta 2005 karttuneilla eläkkeillä on yläraja. Perhehoitaja voi lisätä eläketurvaansa vapaaehtoisella eläkevakuutuksella. Eläkkeelle siirtymisestä on perhehoitajan tiedotettava hyvissä ajoin kunnan perhehoitajan vastuutyöntekijälle. Lisätietoja: www.keva.fi/elakkeet

Perhehoitajan tapaturmavakuutuksesta säädetään työtapaturma ja ammattitautilaissa (459/2015). Kunta ottaa perhehoitajalle lakisääteisen tapaturmavakuutuksen. Kunta ei ota perhehoitajalle vahingonkorvausvastuuvakuutusta. Perhehoidettavan perhehoidossa aiheuttamiin vahinkoihin ei ole kunnalla vakuutusta. Vahingonkorvaus on vahingontekijän ja vahingon kärsijän välinen asia. Vahingon sattuessa asia selvitetään yhdessä perhehoitajan ja kunnan kanssa.

Kunta vakuuttaa myös toimeksiantosopimukseen nimetyn perhehoitajan sijaisen tehtävässä tapahtuvan tapaturman varalta. Kuntayhtymällä ei ole lakisääteistä velvoitetta ottaa perhehoidossa oleville henkilöille vakuutuksia. Perhehoitajaa suositellaan ottamaan ns. laajennettu kotivakuutus, jossa on huomioitu myös perhehoidettavat henkilöt. Työtapaturman lisäksi perhehoitaja on oikeutettu saamaan korvausta myös ammattitaudista. Tapaturmavakuutus kattaa kaikki sellaiset vammat ja sairaudet, joilla on selvä ja suora yhteys itse perhehoitajan tehtävän suorittamiseen: esim. perhehoitaja loukkaantuu hoitotyön yhteydessä vaikkapa nostotilanteessa. Lakia sovelletaan myös konkreettista tehtävän suorittamista laa-jemmalle, vahinkoihin, jotka sattuvat tehtävässä johtuvissa olosuhteissa esim. kauppamatkalla perhehoitajan hankkiessa perheelle ruokaa.

Tapaturmavakuutuslain mukaiset korvaukset koskevat:

- sairaanhoitoa: lääkärin antama tai määräämä hoito, lääke-, proteesi- ja apuvälinekulut sekä erityisessä laitoksessa annettava pysyvä hoito
- päivärahaa
- tapaturmaeläkettä
- haittarahaa
- erilaisia lisiä, esim. haittalisää
- ansionmenetyskorvausta
- perhe-eläkettä
- hautausapua

Perhehoitajan omassa vapaa-ajan vietossa tapahtuvat vahingot eivät kuulu kunnan ottaman tapaturmavakuutuksen piiriin. Vapaa-ajan vakuutusturva on perhehoitajan omalla vastuulla. Perhehoidossa ole-

van henkilön aiheuttamiin vahinkoihin ei sijoittava kunnalla ole lakisääteistä velvollisuutta ottaa vakuutusta. Vahingonkorvausvastuuta selvitettäessä tarkastellaan perhehoitoon sijoitetun henkilön vastuuta aiheuttamastaan vahingosta, perhehoitajan vastuuta ja valvontavelvollisuutta perhehoidossa olevan henkilön aiheuttamasta vahingosta sekä sijoittavan kunnan vastuuta perhehoidon järjestäjänä. Jos perhehoidossa oleva henkilö jatkuvassa perhehoidossa aiheuttaa perhehoitajan omaisuudelle vahinkoa, sitä ei lähtökohtaisesti korvata perheen kotivakuutuksesta, vaan ollaan yhteydessä perhehoitajan vastuutyötekijään.

Vahingonkorvauslaki (412/1974) on yleislaki, jonka perusteella korvausvastuu toiselle aiheutetusta vahingosta määräytyy. Korvausvastuu syntyy, kun vanhinko on aiheutettu tahallaan tai huolimattomalla menettelyllä (tuottamusvastuu). Korvausvastuun syntyminen edellyttää, että henkilö on täydessä ymmärryksessä ja mieltää tekonsa seuraukset.

Perhehoidossa olevan henkilön perhekodissa oleva omaisuus sisältyy lähtökohtaisesti perhehoitajan koti-irtaimiston vakuutukseen. Edellytyksenä on, että kyseessä on jatkuva perhehoito. Perhehoitajan on hyvä vakuutussopimusta tehdessään selvittää vakuutuksen ehdot mahdollisimman tarkasti omasta vakuutusyhtiöstään. Esimerkiksi kotivakuutuksen osalta on hyvä selvittää, tuleeko kaikki perheenjäsenet luetella vakuutussopimuksessa. On suositeltavaa, että perhehoitaja hankkii laajennetun kotivakuutuksen.

9 PERHEHOIDON TURVALLISUUS JA VALVONTA

9.1 Perhehoidon turvallisuus

Pelastuslain (379/2011) sekä valtioneuvoston asetuksen pelastustoimesta (407/2011) mukaan asuinrakennuksiin, joissa on vähintään kolme asuinhuoneistoa, on laadittava pelastussuunnitelma. Eli mainittu lainsäädäntö ei koske toimeksiantosuhteista perhehoitoa, jossa koti on perhehoitolain 2 § mukaan yksityiskoti. On kuitenkin erittäin suositeltavaa tehdä kodin hyväksymisessä ja turvallisuusasioissa yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa (palokunta, poliisi). Perhehoitoliiton valmennusmateriaaliin liittyy kodin toimivuuteen ja turvallisuuteen liittyvä arviointilomake.

9.2 Perhehoidon ohjaus- ja valvontakäynnit

Hoidettavan sijoittaneen kunnan tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu tämän lain mukaisesti ja hoidettava saa sijoituksen aikana ne tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet, jotka järjestetään sen kunnan toimesta, johon henkilö on sijoitettu. Sekä sijoittajakunnan että sijoituskunnan sosiaalihuollosta vastaava toimielin voi tarkastaa perhehoitopaikan tässä laissa tarkoitetun toiminnan sekä toiminnan järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävät tilat voidaan tarkastaa ainoastaan, jos tarkastaminen on välttämätöntä asiakkaan aseman ja asianmukaisten palvelujen turvaamiseksi. Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta. Tarkastaja on päästettävä kaikkiin perhehoitopaikan tiloihin. Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa. Tarkastajalla on oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana.

Jos perhekoti tai siinä annettu hoito ja kasvatus todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, toimielimen on pyrittävä ohjauksen avulla saamaan aikaan korjaus asiassa. Jollei korjausta ole asetetussa määräajassa tapahtunut, toimielimen on tällöin huolehdittava, että hoidettavan hoito järjestetään hänen

etunsa ja tarpeidensa mukaisella tavalla. Tarvittaessa hoidettavat siirretään heidän tarpeitaan vastaavaan muuhun hoitopaikkaan. Palvelujen valvontaan ja toimenpiteisiin valvonnan yhteydessä havaittujen puutteiden korjaamiseksi sovelletaan ammatillisten perhekotien ja muiden yksityisten perhehoidon palveluntuottajien osalta, mitä yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 4 luvussa säädetään. (Perhehoitolaki 22 §)

Perhehoidon järjestämisestä vastaava kunta valvoo toimeksiantosuhteista perhehoitoa. Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta ei koske toimeksiantosuhteista perhehoitoa vaan se rinnastetaan julkisen sektorin itsensä tuottamiin sosiaalipalveluihin. Perhehoitajalle annettava tuki ja valvonta ovat lähellä toisiaan. Onnistuneen valvonnan perusta on se, että perhehoitajan vastuutyöntekijä tietää, miten perhe-hoitaja voi ja millainen on perheen kokonaistilanne. Perhehoitajalla on velvollisuus pitää tarvittaessa yhteyttä perhehoidon vastuutyöntekijään. Ohjaus- ja valvontakäynti perhehoitajan kotiin tehdään vähintään kerran vuodessa. Asiakaspalautteen perusteella tarkastuskäyntejä voidaan järjestää tarpeen mukaan.

10 PERHEHOITAJAN TUKI JA YHTEISTYÖ

Perhehoitaja saa työhönsä tukea kunnan perhehoitajan vastuuhenkilöltä ja tai muulta kunnan työntekijältä. Kunta vastaa perhehoidon tuesta.

Kunta vastaa perhehoitajalle annettavasta tarvittavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä perhehoitajaksi aikovalle henkilölle annettavasta ennakkovalmennuksesta. Perhehoitolain 15 § mukaan perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi perhehoitajalle on nimettävä jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä. Vastuutyöntekijän ensisijainen ja tärkein tehtävä on vastata perhehoitajan tuesta. Perhehoitajalle on järjestettävä toimeksiantosopimukseen kirjattavalla tavalla riittävä mahdollisuus saada tukea ja tavata vastuutyöntekijää.

Perhehoitajille järjestetään tarpeen mukaan yksilö- ja perhekohtaista tai ryhmätyönohjausta sekä täydennyskoulutusta hoitotyön, perhehoitajan jaksamisen ja hänen perheensä voimavarojen tukemiseksi.

Perhehoitaja tekee yhteistyötä perhehoidossa olevan henkilön lähiomaisten, perhehoitajan vastuutyöntekijän ja asiakkaan vastuutyöntekijän sekä muiden yhteistyötahojen kanssa. Perhehoitajan tulee mahdollisuuksien mukaan tukea ja mahdollistaa sijoitetun ikäihmisen ja omaisen välistä tiivistä yhteydenpitoa ja kanssakäymistä. Perhehoidossa olevan ikäihmisen läheisiin ystäviin ja sukulaisiin pidetään yhteyttä.

Perhehoitajan tulee pitää perhehoitajan vastuutyöntekijää ajan tasalla hoidettavien tilanteesta. Perhehoitaja velvoitetaan ilmoittamaa hyvissä ajoin perhehoitajan vastuutyöntekijälle seuraavista seikoista:
1) perhehoidon keskeytyksistä
2) oman elämäntilanteen muutokset, sairastumiset, muut esteet tehtävän hoitoon
3) perhesuhteiden muutokset
4) suunnitellut vapaat ja niiden aikaiset järjestelyt
5) sattuneet tapaturmat, väkivallanteot ja pakkotoimenpiteet ilmoitetaan aina kirjallisesti
6) muut mahdolliset tärkeät perhehoitotyöhön vaikuttavat asiat

Perhehoitolain 21 §:n mukaan perhehoitaja on velvollinen ilmoittamaan perhehoidossa tapahtuneista muutoksista myös kuntaan, jossa perhekoti sijaitsee.

11 SALASSAPITO JA VAITIOLOVELVOLLISUUS

Perhehoitajaa sitoo salassapito- ja vaitiolovelvollisuus, mikä tarkoittaa sitä, että asiakasta koskevia salassa pidettäviä tietoja ei saa ilmaista sivullisille myöskään siltä osin, kun ne koskevat muita kuin asiakasta itseään. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää myöskään omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. Tähän sisältyy muun muassa se, että salassa pidettävää asiakirjaa tai sen kopiota tai tulostetta siitä ei saa näyttää eikä luovuttaa sivulliselle eikä antaa sitä teknisen käyttöyhteyden avulla tai muulla tavalla sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi. Arkaluonteisia ja muuta salassa pidettäviä tietoja ei saa lähettää tekstiviestinä tai sähköpostin välityksellä. Perhehoidossa salassapito- ja vaitiolovelvollisuus koskevat myös hoitajan perheenjäseniä.

Sisällöllisesti vaitiolovelvollisuus on laaja. Sen syntymiseen riittää, että tiedot on saatu sellaisissa olosuhteissa, että ne voidaan katsoa luottamuksellisiksi. Tietojen väärinkäyttö tai tahallinen ohjeiden vastainen toiminta voi johtaa muun ohella rikosoikeudellisiin seuraamuksiin. Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus säilyy toimeksiantosopimuksen päättymisen jälkeenkin (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000, 15 §).

Julkisuuslain 26 §:n mukaan viranomainen saa antaa toimeksiannostaan tai muutoin lukuunsa suoritettavaa tehtävää varten sellaisia salassa pidettäviä tietoja, jotka ovat tarpeen tehtävän suorittamisessa. Siten perhehoitajalle voidaan antaa sellaisia salassa pidettäviä tietoja, jotka hän tarvitsee perhehoitoa antaessaan. Perhehoitajalla on oikeus saada perhehoidon onnistumisen kannalta välttämättömät oleelliset tiedot sijoitettavan elämän tilanteesta, historiasta ja terveydentilasta (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000, 17 §). Salassa pidettävistä tiedoista voi sivullisille antaa tietoa toimivaltaisen asiakkaan nimenomaisella suostumuksella tai hänen laillisen edustajansa suostumuksella.

12 ASIAKIRJOJEN SÄILYTTÄMINEN

Perhehoitaja ei saa paljastaa asiakirjan salassa pidettävää sisältöä tai tietoa, eikä muutakaan tietoonsa saamaansa seikkaa, josta lailla on säädetty vaitiolovelvollisuus. Vaitiolovelvollisuus merkitsee kieltoa ilmaista asiakirjan salassa pidettävä sisältö. Ilmaiseminen merkitsee paitsi tiedon antamista suullisesti, myös passiivisesti tapahtuvaa tiedon paljastamista ulkopuolisille, esimerkiksi salassa pidettäviä tietoja sisältävän asiakirjan jättämistä ulkopuolisten saataville. Perhehoitaja sitoutuu säilyttämään perhehoidettavaa koskevat asiakirjat asiakaskohtaisissa kansioissa perhekodissa, lukitussa kaapissa.

Asiakkaan tapahtumista ja hoidosta tulee pitää kirjaa erikseen annettavan ohjeen mukaan.

Julkisuuslain 5 §:n 2 momentin mukaan myös perhehoidossa olevien tietojen osalta kunnan asiakirjoista ja siellä mahdollisesti tehtävät merkinnät kuuluvat kunnan asianomaiseen rekisteriin ja tiedot tulee palauttaa kunnalle perhehoidon päätyttyä. Perhehoidon päättyessä hoidettavaa koskevat asiakirjat palautetaan perhehoitajan vastuutyöntekijälle.

13 HOIDETTAVAN VARAT

Käyttövarojen hoidossa noudatetaan Kuntaliiton Yleiskirjeen 4/80/2000 ohjetta sekä kunnan tekemää päätöstä koskien asiakkaan omien varojen käsittelyä ja säilyttämistä. Pääperiaate on, että asiakkaan varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti asiakkaalle itselleen, hänen omaisilleen tai edunvalvojalle. Asiakkaan varoista huolehtiminen voi olla sovittu kuuluvan myös asiakkaan omaisille. Jos asiakkaalla on edunvalvoja tai omainen hoitaa hänen raha-asioitaan, tulee perhehoitajan neuvotella asiakkaan varojen käyttöä koskevista periaatteista heidän sekä perhehoitajan vastuutyöntekijän kanssa.

Perhehoidossa olevalle henkilölle nimetään tarvittaessa edunvalvoja, mikäli henkilö ei kykene itse valvomaan etuaan ja huolehtimaan itsestään eikä asiaa ei ole omaisten toimesta järjestetty. Perhehoitaja ei voi toimia perhehoitoon sijoitetun edunvalvojana tai yksityisvarojen hoitajana. Asiakkaan itsemääräämisoikeuden tulee toteutua myös varojen käytössä. Perhehoidossa olevan henkilön käyttövarat tulee käyttää ensisijaisesti hänen yksilöllisiin tarpeisiinsa ottaen huomioon henkilön elämisen laatua ja elämänpiiriä rikastuttavat ratkaisut.

14 ASIAKKAAN KUOLEMA PERHEHOITOKODISSA

Perhehoitaja soittaa hätänumeroon 112 ja pyytää, että puhelu yhdistetään poliisille. Perhehoitaja ilmoittaa asiakkaan kuoleman epäilystä ensin poliisille. Poliisityöpari tulee perhehoitajan kotiin ja he toteavat asiakkaan kuoleman. Samalla pois suljetaan mahdollinen rikosepäily. Tämän jälkeen vainaja siirretään lähimpään terveyskeskukseen, jossa lääkäri vahvistaa kuoleman. Perhehoitajan tulee ilmoittaa asiasta omaisille ja sijoittavaan kuntaan. Perhehoitajan vastuutyöntekijä järjestää perhehoitajalle tarvittavan tuen.

Saattohoidossa toimitaan kunnan ohjeiden mukaisesti.

15 ASIAKKAAN VALITUS- JA VAIKUTUSMAHDOLLISUUDET

Sosiaalihuollon asiakkaalla on oikeus hyvään palveluun ja kohteluun sekä julkisen että yksityisen sosiaalihuollon asiakkaana. Asiakkaalla on oikeus tehdä saamastaan kohtelusta muistutus sellaiselle kunnan sosiaalihuollon toimivaltaiselle vastuuhenkilölle tai sosiaalihuollon johtavalle viranhaltijalle, joka voi vaikuttaa muistutuksen tekijän tilanteen muuttamiseksi, jos muistutus on aiheellinen.

Jos asiakas on tyytymätön saamaansa palveluun tai kohteluun, hän voi pyytää oman kotikuntansa sosiaaliasiamiestä toimimaan sovittelijana. Sosiaaliasiamies seuraa asiakkaiden oikeuksien ja aseman kehitystä. Asiakasta on neuvottava muistutuksen tekemisessä. Muistutukseen pitää vastata kohtuullisen ajan kuluessa. Kohtuullisena aikana pidetään 1-4 viikkoa. Muistutuksen tekeminen ei vaikuta asiakkaan oikeuteen hakea muutosta päätöksiin tai oikeuteen kannella asiastaan sosiaalihuoltoa valvoville viranomaisille. Ennen näitä toimenpiteitä on hyvä keskustella asiasta joko perhehoitajan tai asiakkaan perhehoidon vastuuhenkilön kanssa. Kunnalla on nimetyt sosiaaliasiamies. Häneen voi ottaa yhteyttä ollessaan tyytymätön saamaansa palveluun tai kohteluun. Sosiaaliasiamies avustaa tarvittaessa muistutuksen teossa.

16 TOIMINTAOHJEEN VOIMAANTULO

Tämä toimintaohje tulee voimaan 1.7.2017.